

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

Fotbal jako způsob trávení volného času chlapců na základních školách v Hradci Králové

Bakalářská práce

Autor: Milan Pavliš

Studijní program: Vychovatelství

Studijní obor: Pedagogika volného času se zaměřením na tělesnou výchovu
a sport

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Petra Kalibová

Zadání bakalářské práce

Autor: Milan Pavliš

Studium: P13933

Studijní program: B7505 Vychovatelství

Studijní obor: Pedagogika volného času se zaměřením na tělesnou výchovu a sport

Název bakalářské práce: **Fotbal jako způsob trávení volného času chlapců na základních školách v Hradci Králové**

Název bakalářské práce AJ: Football as a way of spending free time of boys at primary schools in Hradec Králové

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá problematikou volného času chlapců se zaměřením na fotbal. V teoretické části práce jsou nejprve vymezeny základní pojmy související s oblastí volného času, následují kapitoly věnované fotbalu jako sportovní pohybové aktivitě a jako hře obecně. Cílem práce bude zjištění, zda existují rozdíly ve způsobu trávení volného času mezi chlapci ze základních škol sportovně zaměřených proti chlapcům z ostatních základních škol v Hradci Králové. Pro výzkumné šetření byla zvolena kvantitativní metoda sběru dat dotazník.

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5. PÁVKOVÁ, Jiřina, et al. Pedagogika volného času. 3.vyd. Praha: Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Petra Kalibová

Oponent: PaedDr. Monika Žumárová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 6. 11. 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 18. března 2016

.....

Milan Pavliš

Poděkování

Děkuji Mgr. et Mgr. Petře Kalibové za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytla při vypracování této bakalářské práce. Také bych rád poděkoval všem, kteří mi poskytli konzultace související s tématem.

Anotace

PAVLIŠ, Milan. *Fotbal jako způsob trávení volného času chlapců na základních školách v Hradci Králové*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 68 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá problematikou volného času chlapců se zaměřením na fotbal. v teoretické části práce jsou nejprve vymezeny základní pojmy související s oblastí volného času, následují kapitoly věnované sportu s důrazem na výchovu ke sportu v rodině a na základních školách s rozšířenou výukou tělesné výchovy ve sportovních třídách. Poslední kapitola teoretické části práce představuje fotbal jako sportovní pohybovou aktivitu a jako hru obecně.

Empirická část práce je zaměřena na výzkumné šetření, ve kterém jsou pomocí dotazníkové metody zjišťovány údaje od hráčů z fotbalových oddílů, zda existují rozdíly ve způsobu trávení volného času mezi chlapci ze základních škol sportovně zaměřených proti chlapcům z ostatních základních škol v Hradci Králové.

Klíčová slova: volný čas, sport, sportovní třídy, fotbal.

Annotation

PAVLIŠ, Milan. *Football as a way of leisure activity of pupils in primary schools in Hradec Králové*. Hradec Kralove Faculty of Education, University of Hradec Kralove, 2016. 68 s. Bachelor thesis.

The thesis focuses on issues linked with leisure activity of pupils with emphasis on football.

Primary concepts linked with leisure activities are defined in theoretical part of the thesis. Following chapters are focused on sport with emphasis on education for sport in a family and in primary schools with extended physical education in sports classes. The last chapter of the thesis represents football as a physical activity and as a game in general.

Empirical part of the thesis is focused on survey in which players from football teams are interviewed through questionnaires. Using the data, comparison is carried out. It is compared whether there are any differences in how leisure time among pupils of sports-oriented primary schools is spent than from other primary schools in Hradec Králové.

Keywords: leisure activity, sport, sport classes, football.

Obsah

Úvod.....	8
1 Volný čas.....	10
1.1 Charakteristika pojmu volný čas	10
1.2 Faktory ovlivňující trávení volného času	12
1.3 Funkce volného času	13
1.3.1 Volný čas dětí.....	14
1.3.2 Hra a její význam ve volném čase dětí.....	16
1.4 Výchova ve volném čase	18
1.4.1 Vliv rodiny na utváření a trávení volného času dětí.....	19
2 Sport	22
2.1 Sport obecně	23
2.2 Sport a výchova	24
2.2.1 Děti a sport	25
2.2.2 Sportovní příprava dětí.....	26
2.3 Základní školy a sportovní třídy.....	28
2.3.1 Základní škola Sever	30
2.3.2 FC Hradec Králové.....	31
3 Fotbal.....	33
3.1 Stručný nástin historie fotbalu.....	34
3.2 Fotbal jako hra	35
3.2.1 Základní pravidla fotbalu	36
3.2.2 Formy fotbalu	39
4 Empirické šetření.....	41
4.1 Průzkumné cíle	41
4.1.1 Formulace hypotéz	41
4.1.2 Výzkumné otázky.....	42
4.2 Použité metody	42
4.3 Charakteristika respondentů	45
4.4 Vyhodnocení výsledků výzkumného šetření	46
4.4.1 Oblast volného času	47
4.4.2 Rodina a fotbal	52
4.5 Shrnutí výzkumného šetření	61
Závěr.....	63
Seznam literatury a jiných zdrojů.....	65
Přílohy	68

Úvod

Volný čas zaujímá v životě jedince nezastupitelné místo zejména v období dospívání, kdy u velké části mladé generace dochází k výrazným proměnám v hierarchii životních hodnot a postojů. Způsob trávení volného času je jedním z významných kritérií, která charakterizují nejen životní styl jedince, ale také životní styl rodiny, ve které vyrůstá. V průběhu dospívání dochází k diferenciaci, specifikaci a stabilizaci volnočasových aktivit. Vyrůstá hodnota osobní volby a angažovanosti dítěte, které je ovlivňováno nejen rodinnými možnostmi a zvyklostmi, ale také stále více obrazem světa vrstevníků a vlastních cílů.

Bakalářská práce se zabývá problematikou volného času chlapců na vybraných základních školách v Hradci Králové se zaměřením na fotbal. Volný čas dětí zahrnuje široké spektrum zájmových činností a aktivit, v nichž se odrážejí subjektivní stránky jedince, jeho potřeby, aspirace a cíle, které mají zásadní význam v celoživotní orientaci člověka. Naučit se správně využívat volný čas, je zvláště důležité zejména u dětí, neboť návyky efektivního využívání volného času se utvářejí od raného dětství zejména v rodině, ve které vyrůstá a jedinec si jejich základy nese s sebou v průběhu celého života.

Struktura bakalářské práce je tradiční, obsahuje část teoretickou a empirickou.

Teoretická část práce je orientována na výklad základních pojmů z oblasti volného času, sportu a fotbalu. Úvodní kapitoly práce vymezují volný čas a další oblasti s ním související, následující kapitoly jsou věnovány sportu jak z obecného pohledu, tak se zaměřením na sportovní přípravu dětí. Poslední hlavní kapitola teoretické části práce charakterizuje fotbal jako hru, která má sice své kořeny v dávné minulosti, ale nepřestává být dominujícím a nejvyhledávanějším sportem převážné části mužské populace.

Empirická část práce je zaměřena na výzkumné šetření, ve kterém jsou pomocí dotazníkové metody zjišťovány údaje od hráčů z fotbalových oddílů, zda existují rozdíly ve způsobu trávení volného času mezi chlapci ze základních škol sportovně zaměřených proti chlapcům z ostatních základních škol v Hradci Králové, což je také hlavním cílem této bakalářské práce. Za tímto účelem budou stanoveny hypotézy a výzkumné otázky, které budou syceny informacemi mapujícími oblast volného času, rodiny a fotbalu.

Ke sběru dat od respondentů bude použita nejvíce rozšířená výzkumná metoda při kvantitativním získávání dat – dotazník. Metoda rozhovoru (interview) bude sloužit k doplnění dílčích dat a výsledků šetření.

Vypracování této práce předcházelo studium relevantní odborné literatury, rozhovory s odborníky z řad pedagogických pracovníků, fotbalových trenérů a v neposlední řadě také vlastní zkušenosti.

Tato práce by mohla sloužit k bližšímu přiblížení a objasnění problematiky volného času chlapců v období povinné školní docházky. Zejména by mohla být přínosem pro rodiče, kteří zvažují výběr vhodné volnočasové aktivity pro své dítě. V neposlední řadě by mohla přinést potřebné informace pedagogickým pracovníkům, trenérům, ale i ostatním pracovníkům uplatňujícím se v oblasti trávení volného času dětí, mládeže a dospělých.

1 Volný čas

1.1 Charakteristika pojmu volný čas

Volný čas provází člověka od samého počátku vývoje lidské společnosti stejně tak, jak ho provází práce. Jen díky práci jsme schopni si uvědomit význam volného času v životě člověka. Volný čas a práce jdou spolu ruku v ruce po celá staletí vývoje lidstva a jeden bez druhého by ztratily svůj význam. Téma volného času je v současné době vysoce aktuální, protože u velké části dospívající generace dochází k výrazným proměnám v hierarchii životních hodnot a postojů.

Není snadné vybrat definici vymezující tento pojem mezi mnoha autory, kteří se touto problematikou zabývají. S bohatou charakteristikou volného času se setkáme u Veselé (36, s. 5), která uvádí vymezení volného času tak, že se z celkového časového úhrnu dne odečte pracovní doba a některé části mimopracovní doby, což je např. čas nezbytný k cestě do práce, k uspokojování fyziologických potřeb (spánek, příjem potravy), k vykonávání domácích prací a k udržování hygieny. Jednoznačné není zařazení činností, jako je péče o děti, činnost ve společenských organizacích, studium při zaměstnání apod. Četné pokusy definovat volný čas ukazují značnou variabilitu jednotlivých významů sahajících od zdůrazňování ekonomických, sociologických, psychologických, filozofických, pedagogických a kulturně krizových momentů až k negaci významů takových definic.

Hofbauer (15, s. 13) definuje volný čas jako: „čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností – to je tzv. zbytková, reziduální teorie volného času rozšířená zejména v německé literatuře. Přesnější a úplnější je však jeho charakteristika jako činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení.“

Vážanský (35, s. 11) uvádí negativní a pozitivní vymezení volného času, přičemž negativně vymezený volný čas představuje zbývající dobu ze dne, která zůstala po studijně nebo pracovně podmíněném čase, povinnostech v domácnosti a uspokojení základních životních potřeb. Pozitivně chápaný volný čas zahrnuje volně disponibilní prostor, který by mohl pro jedince znamenat svobodu.

S různými pohledy na problematiku volného času se setkáváme u Pávkové (23, s. 13-14), která hovoří o volném čase jako o opaku doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil. v této době si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně

a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění. Autorka dále uvádí, že se pod termín volný čas běžně zahrnují aktivity jako např. odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. v případě dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním spojené, sebeobsluha, péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, fungováním domácnosti, výchovného zařízení, další uložené vzdělávání a jiné časové ztráty. Do volného času se nezahrnují činnosti zabezpečující biologické potřeby člověka, jako je jídlo, spánek, hygiena nebo zdravotní péče. z výchovných důvodů je žádoucí pedagogické ovlivňování volného času dětí a mládeže, protože děti ještě nemají dostatek zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností a nejsou samy schopny správně zvolit vhodnou volnočasovou aktivitu. Ovlivňování volného času by mělo být nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé se zachováním principu dobrovolnosti.

Faltýsková (9, s. 17) říká, že volný čas: „*Je čas, v němž člověk svobodně volí a dělá takové činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek, které obnovují a rozvíjejí jeho tělesné a duševní schopnosti, popř. i tvůrčí schopnosti. Je to čas, v němž je člověk sám sebou, nejvíce patří sám sobě, kdy koná převážně svobodně a dobrovolně činnosti pro sebe, popř. pro druhé, ze svého vnitřního popudu a zájmu.*“ Volný čas je a zůstane sférou relativně svobodné volby činností, proto je subjektivně pocíťován jako nejcennější čas, ve kterém dochází k seberealizaci jedince. Člověk potřebuje pro spokojený život subjektivní pocit smysluplného využití času. Proto lidé spontánně či záměrně směřují k aktivitám, které jim tento pocit dávají.

Prožívání volného času se může objevovat v nejrůznějších sférách života, včetně pracovního. Tytéž činnosti mohou být jednou volnočasovou aktivitou, jindy představují součást pracovních povinností a zdroj obživy. Stejně jako se od sebe liší výše uvedené definice volného času různých autorů, stejně tak se budou lišit názory jednotlivých respondentů při dotazech, co si představí pod pojmem volný čas. Asi nebudeme daleko od pravdy, když vyslovíme domněnku, že co jedinec, to jiný názor na možnost trávení volného času. Samozřejmě, že výběr volnočasových aktivit podřizujeme tomu, co máme rádi, co nás baví, uspokojuje, přináší nám pocit radosti, uvolnění a odreagování od pracovních a jiných každodenních zátěžových situací.

1.2 Faktory ovlivňující trávení volného času

Každý člověk žije a prožívá svůj život podle svých vlastních specifických vzorců chování a jednání, ať vrozených či získaných v průběhu socializace v rodině, ve škole, mezi vrstevníky či v jiných společenských institucích. Po celý čas je ovlivňován a přetvářen mnoha faktory, z nichž můžeme jmenovat prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá a žije; hodnoty, k nimž je od malička vychováván a veden; způsob trávení volného času, kdy jsou mu vzorem nejprve rodiče a nejbližší okruh rodiny; biologické faktory, zejména genetická výbava jedince, která se zásadním způsobem podílí na individualitě každého jedince.

Způsob trávení volného času závisí na mnoha faktorech, které jsou zpravidla určovány životním stylem, který jedinec vyznává. Jelikož se v této práci budeme zabývat problematikou volného času chlapců v období povinné základní docházky, zaměříme se v této kapitole na tzv. faktory biologické, které s respondenty zúčastněnými ve výzkumném šetření bakalářské práce úzce souvisejí.

Šmahel (33, s. 48 – 51) dělí limitující faktory osobnosti vzhledem k volnému času do několika oblastí.

- **Věk** – náplň volného času se nejvíce mění s věkem. Dítě předškolního věku nerozlišuje mezi hrou a prací, všechny aktivity, včetně přirozeného učení imitací, jsou rozděleny mezi bdění a spánek. v průběhu školní docházky může učení částečně splývat s prací. Duševní puberta je v tomto období charakteristická změnou zájmového vyladění a zaměření.
- **Pohlaví** – je důležitým faktorem v trávení volného času. Všeobecně by se dalo říci, že chlapci jsou živější než děvčata, jsou neustále v pohybu, je jich všude neustále plno. Není to samozřejmě pravidlo, i mnoho děvčat je od útlého věku neposedných a velmi „živých“. Takové dívky se pak ve volném čase nejraději zapojují do sportovních aktivit zaměřených na pohyb, ať už to jsou různé formy tance, aerobik, mažoretky a podobně.
- **Fyzická kondice a zdravotní stav** – jsou hlavní limitující faktory nejen při volbě povolání, v dalším profesionálním životě, ale i ve způsobu, možnostech a výběru volnočasových aktivit. Ve fyzické kondici naší populace jsou patrné dva extrémy. Na jednom pólu stojí špičkoví sportovci, překračující dosažené rekordy, na protipólu se nacházejí lidé různého věkového složení, kteří svou fyzickou kondici zanedbávají trestuhodným způsobem. Mezi nimi tvoří zvláštní skupinu lidé obézní, přičemž varující je zejména stoupající procento obézních dětí stále mladšího věku nejen u nás, ale i v ostatních vyspělých zemích.

- **Psychická kondice** – je dána temperamentovou výbavou, výší inteligence, stupněm aktivity a energetičnosti, podmiňujících volní složku osobnosti. Psychická výbava rozhoduje spolu s výbavou fyzickou o způsobu životního stylu.

V této kapitole jsme ve zkratce uvedli pouze některé faktory podmiňující způsoby trávení volného času, jinou možností by bylo zaměřit se na faktory přírodní (geografické, biologické, demografické), společenské (makrosociální, sociální, mikrosociální) a další.

1.3 Funkce volného času

Volný čas má v životě každého člověka nezastupitelný význam, protože slouží k regeneraci sil po psychické i fyzické zátěži, k uvolnění a relaxaci po zátěžových situacích a v neposlední řadě přispívá k rozvoji jedince. Plní řadu důležitých funkcí, bez níž by se člověk nemohl správně rozvíjet jak po stránce fyzické, psychické, tak sociální. v této souvislosti se na problematiku volného času můžeme zaměřit z pohledu jeho funkcí. i když se v literatuře setkáváme u různých autorů s poněkud odlišnými způsoby členění funkcí volného času, domníváme se, že pro práci s dětmi a mládeží je vhodné a žádoucí zvolit vymezení funkcí volného času, které je relativně stručné a jednoduché, ale zároveň komplexní, srozumitelné a vhodné pro všechny věkové skupiny dětí a mládeže. z těchto důvodů bylo upřednostněno rozdělení funkcí volného času, které je uvedeno v dokumentu MŠMT na funkce:

- relaxační (zábavné programy, aktivní odpočinek),
- regenerační (obnova sil),
- kompenzační (pohybové aktivity, sport),
- sociálně preventivní (kladné vzory, dobrý kolektiv),
- výchovná (formování postojů a mravních hodnot),
- vzdělávací (osvojování nových poznatků).

Vymezení funkcí volného času je uvedeno také v dokumentech zastřešujících trávení volného času dětí a mládeže. Dokument „Volný čas a prevence dětí a mládeže“ (37, s. 4) taxativně vyjmenovává tyto funkce volného času: relaxační, regenerační, kompenzační, sociálně preventivní, výchovnou a vzdělávací.

Jednoduché členění funkcí volného času uvádí také Veselá (36, s. 5), která rozlišuje funkci odpočinku, zábavy a rozvoje osobnosti s tím, že se jednotlivé funkce vzájemně překrývají.

U Slepíčkové (29, s. 21-22) se setkáváme s dělením funkcí volného času do tří základních skupin:

- instrumentální (nástrojová funkce) – nabývá na významu v období rozvoje kapitalismu v počátcích 19. století, kdy se v závislosti na změně stylu řízení práce v průmyslové výrobě ukázalo, že pro dosažení vysoké produktivity práce je nutné zajistit dělníkům dostatek možností na regeneraci jejich sil. Zájem společnosti směřoval k tomu, aby měl člověk po práci možnost dostatečně si odpočinout, zregenerovat síly a upevnit si zdraví.
- humanizační funkce – zahrnuje převážně výchovné, vzdělávací a socializační možnosti volného času.
- zábavná funkce – se úzce váže k sociálně psychologickým a psychologickým aspektům volného času. Volný čas poskytuje prostor k oprostění se od každodenních problémů a povinností, nabízí možnost věnovat se osobním zájmům a zálibám, jejichž naplnění navozuje příjemné prožitky a pocity uspokojení. Je nutné podotknout, že však nesmíme zapomínat na některé negativní tendence v trávení volného času typické pro současnou dobu. Odvíjejí se od konzumního způsobu života spojeného s vyhledáváním pasivních, nekreativních forem zábavy, hédonismem a subjektivismem.

Za neméně důležité považujeme členění funkcí volného času podle Žumárové (41, s. 159), která vytyčuje tyto základní funkce volného času:

- regenerační a zdravotně hygienickou - obnova sil a udržování fyzického a psychického zdraví,
- vzdělávací a sebevzdělávací (formativní) – celkový rozvoj osobnosti, fyzické i psychické aktivity, získávání poznatků především v oblasti zájmových činností,
- kompenzační (relaxační) – uvolnění, kompenzace pracovního zatížení a regenerace sil (potřeba aktivního odpočinku fyzickou zátěží po psychické zátěži),
- socializační funkce – společenské uplatnění, pocit osobního uspokojení a vlastní prospěšnosti.

1.3.1 Volný čas dětí

Význam volného času pro děti spočívá především v tom, že jim poskytuje prostor pro seberealizaci. v tomto čase se děti mohou věnovat činnostem, které je baví, přitahují, rozvíjejí jejich kreativitu, představivost, manuální zručnost, fyzickou kondici a psychickou odolnost.

Volný čas a volnočasové aktivity dětí a mládeže mají své charakteristické rysy a specifika. Sak (28, s. 133) poukazuje na to, že se v obdobích sociální ontogeneze utváří hodnotový systém jedince a hledají se cesty jeho uplatňování a objektivizace reálným chováním a činnostmi. Sociální pozice dětí a mládeže, pro kterou je charakteristická nízká zakotvenost v systému sociálních rolí, umožňuje mládeži oproti dospělým větší sociální flexibilitu a dynamiku. v žádném dalším životním období není jedinec schopen zajímat se o tak široké spektrum zájmových aktivit jako v dětství a mládí.

Čáp (3, s. 311) uvádí, že na dítě působí v počátcích jeho zájmových činností především rodiče nebo jiné blízké osoby z rodinného prostředí, přičemž je dítě formováno rozmanitými způsoby a prostředky: zejména osobním příkladem, kladným hodnocením zájmové činnosti, podněcováním a povzbuzováním, poskytováním materiálních a organizačních předpokladů apod. Volný čas dětí a mládeže obsahuje mnoho výchovných možností. Poskytuje nejen odpočinek, relaxaci, zábavu a kompenzaci jednostranných učebních činností, ale také spoustu nových příležitostí, které přispívají např.:

- k poznání různých druhů činností a oblastí společenského života, což je důležité např. při volbě a následné přípravě na budoucí povolání,
- k formování vědomostí, dovedností, schopností, zájmů, osobnostních vlastností a rysů v zájmových činnostech,
- k tomu, aby se jedinec naučil ve svém životě vhodným způsobem využívat volný čas k upevnění tělesného i duševního zdraví, k mnohostrannému, vnitřně bohatému životu a rozvoji osobnosti vlastní a stejně tak i osob z nejbližšího rodinného prostředí.

Volný čas dětí a mládeže má význam pro celoživotní orientaci člověka, a proto oprávněně přitahuje mimořádnou pozornost. Znamená pro ně dlouhodobou perspektivu života a výchovy, způsob i šanci na jejich rozvoj a seberealizaci. Umožňuje, aby každý příslušník mladé generace poznával, jak ke svému volnému času přistupovat dnes i v dospělosti (13, s. 8).

Volný čas dětí je více či méně ohraničený prostor, ve kterém jsou základní mantinely určeny zejména tím, zda jsou činnosti ve volném čase dětí organizované nebo probíhají spontánně na rozhodnutí dětí samotných. v obou formách trávení volného času dětí má dominantní a nezastupitelné místo hra.

1.3.2 Hra a její význam ve volném čase dětí

Hra patří spolu s prací a učením mezi základní lidské činnosti, které se uplatňují v rámci volnočasových aktivit. Každá z těchto činností má své zvláštnosti. v praxi je však nelze od sebe oddělit, protože se navzájem prolínají. Tak je možno říci, že se člověk učí nejen hrou, ale i prací, že učení může mít podobu hry, dokonce i některé pracovní aktivity mohou probíhat na herním podkladě (13, s. 124).

Dětství jako věk hry je přirozenou a nutnou přípravou na život, zvláště pak na pracovní činnosti a na řešení problémů. Od počátku si dítě ve hře procvičuje své duševní funkce, schopnosti a dovednosti. Hra slouží k odpočinku, k odreagování napětí a nepříjemných zkušeností či jen uvolňuje přebytečnou energii. a jakou školou při procvičování budoucích sociálních rolí je právě hra. Zejména to platí pro hry tematické, úkolové: na mámu, na tátu, na paní učitelku apod. Hra nepotřebuje být nijak zvlášť zdůvodňována, protože má svůj smysl sama o sobě. Lze říci, že významné vývojové pokroky dítěte se uskutečňují ve hře a skrze hru. v ní se dítě vyrovnává i s novými životními úkoly a těžkostmi (34, s. 37).

Hra má v životě člověka nezastupitelnou roli. Od útlého dětského věku nám pomáhá zdokonalovat manuální zručnost, bystří naše smysly, rozvíjí fyzickou zdatnost, posiluje sebevědomí, pomáhá nám rozšiřovat obzory a získávat nové poznatky, vědomosti a dovednosti. Dalo by se říci, že hra je stará jako lidstvo samo. Pro děti byla a je přípravou na život.

Kromě základní funkce výchovné má hra i několik dalších důležitých funkcí, které bude nejlépe uvést při krátkém ohlédnutí do minulosti, kde je možné zachytit vývoj a proměnu jednotlivých funkcí her od počátku lidské civilizace až po současnost.

S nejranějšími podobami hry se setkáváme v tzv. prelogickém (nebo totemickém) období, kdy funkce hry zpočátku úzce souvisela s náboženským kultem a spočívala především v hledání cest, jak se usmířit s nadpřirozenými silami. v období antiky má hra nezastupitelné místo ve výchově dětí, v pohybové a vojenské přípravě. Hry s míčem byly úzce spojené s tancem a Řekové v nich uplatňovali svůj příznačný smysl pro krásu pohybu. Hru s míčem doporučovali také filozofové Platón, Aristoteles, básníci Homér, Sofokles aj. (27, s. 10). z Homérova vyprávění (8. stol. př. n. l.) a z dochovaných a převyprávěných olympijských legend a příběhů se dozvídáme o prvních sportovních hrách, především o závodech vozů, hodu diskem, střelbě z luku, dromosu, rohování atd. Hra v tomto období plní několik funkcí najednou. Společenskou – umění hrát hry, což bylo společensky vysoce hodnoceno, mírovou

– v době konání olympijských her, etickou – např. v době konání olympijských her bylo přísně dohlíženo na mravní způsobilost mladých závodníků.

S didaktickou funkcí hry se seznamujeme prostřednictvím díla římského rétora Marca Fabia Quintiliána, který pro své žáky připravoval nejrůznější kimovky, jazykolamy a řečnické soutěže. Období jeho života je možno zařadit na počátek našeho letopočtu.

V období středověku, zejména v 11. století, se v souvislosti s výchovou rytířů setkáváme s vojenskou funkcí hry, která později přechází spolu se změnou charakteru rytířských turnajů ve funkci společenskou, estetickou a zábavnou. v samotných turnajích už tak nejde o ukázkou síly a demonstraci bojové připravenosti, ale o přehlídku uměleckého brnění a o zábavu obecnstva.

Výchovná funkce hry znovu nabývá svého významu v 16. století, především v dílech Erasma Rotterdamského, který o didaktických hrách mluví jako o lákadlech (děti mají pojídat písmenka, aby si je lépe zapamatovaly) a Françoise Rabelaise, který ve svém pětidílném spise Gargantua a Pantagruel vypráví o renesančním vychovateli, jež si se svým svěřencem hraje neuvěřitelných 216 různých her. Tyto hry jsou historickým dokladem existence rozmanité škály nejrůznějších aktivit.

Systematicky je hra do výchovného systému zařazena až v díle Jana Ámose Komenského, který pro ni vytváří prostor jak v oblasti vyučování, tak ve volném čase. Komenský se navíc ve své pedagogické praxi věnuje rozvoji školního divadla, v čemž bychom mohli spatřovat počátky dramatických her.

Počínaje dobou Komenského začíná výchovná funkce her převyšovat funkce ostatní a stává se pomalu, ale jistě, osvědčeným výchovným prostředkem. Velký důraz je na ni kladen nejen ve Fröbelových dětských zahrádkách, ale také v jednotlivých typech alternativních škol, stejně jako v rodících se volnočasových institucích a spolcích na počátku 20. století. Pojem hry je v současné společnosti chápán neobyčejně široce. Je to způsobeno postupnou diferenciací vědních oborů, pro které se hra stává stále více předmětem zájmu. v oblasti mimoškolní výchovy tvoří hra nezanedbatelnou část vzdělávacího obsahu činnosti, tzv. zájmové vzdělávání, a v současných inovativních školách začíná být využíváno i nemálo her didaktických a dramatických, na které se přestává nahlížet jako na činnost neužitečnou, zabírající čas na úkor vlastní výuky (22, s. 83 - 84).

Vraťme se však zpět ke hře, která má, jak už jsme uvedli, pro život a rozvoj dítěte nezastupitelný význam. Němec (21 s. 88 – 91) charakterizuje hru jako: „*časově ohraničenou svobodnou činnost skupiny nebo jednotlivce, dítěte i dospělého, která vychází ze zájmu subjektu a její smysl je buď obsažen v činnosti samé, anebo stojí mimo hru (např. motiv nebo*

cíl).“ Dále uvádí, že hra je prostředkem k získávání různých potřeb a naplňování cílů. Hra se od praktických životních činností odlišuje svými specifickými pravidly a uvnitř obsaženými herními prvky. Hráči přináší hra uspokojení potřeb, zábavu, poučení, prožitek, napětí, pocit radosti z vítězství, ale i zklamání z případné prohry. Pro každou hru platí, že je na jedné straně pro hráče svobodou, ale na druhé straně má i pevný řád. „Svět her“ je ohraničen nejen vlastním herním prostorem, ale také možnostmi účastníků, pravidly a časem, který máme k dispozici. Každý hráč by měl mít možnost sám se rozhodnout, zda se příslušné hry zúčastní či nikoliv. Nesmíme zapomínat na dobrovolnost a svobodu, se kterou jednotliví aktéři vstupují do hry. Pokud by byla tato zásada porušena, přestane onen krásný svět hry existovat a znovu se ocitneme v reálném světě příkazů a nařízení.

Pokud se máme zamyslet nad výchovným významem hry na počátku třetího tisíciletí, musíme předeslat, že naše společnost prošla v posledním desetiletí minulého století řadou společenských zvrátů a dynamických změn, které s sebou přinesly nově nabytou svobodu člověka, změny v hodnotové orientaci mnohých rodin, orientaci na konzumní způsob života a virtuální prožívání reality. Tyto společenské změny vytvářejí diametrálně zcela odlišné podmínky pro edukaci dětí a mládeže, než tomu bylo v minulosti.

1.4 Výchova ve volném čase

Jednou z mnoha lidských činností, která provází člověka celým životem, je výchova. Mezi lidmi jsou velké rozdíly v tom, jak se v nich rozvinou nebo nerozvinou schopnosti, dovednosti, vlohy, talent, charakter a nejrůznější psychické vlastnosti. Nesmíme ale opomenout, že rozvoj lidské individuality je od narození ovlivňován ještě dalšími dvěma důležitými faktory, a to dědičností a prostředím, ve kterém jedinec vyrůstá. z hlediska charakteru této bakalářské práce se blíže zaměříme pouze na výchovu, která je s volným časem dětí úzce spojena.

Výchova zahrnuje všechny činnosti, které člověka připravují pro život v dané společnosti. Důležité je, aby byl člověk schopen přenést a aplikovat získané poznatky a dovednosti do jednání a aby přiměřeně zvládal každodenní životní realitu. Výchova je jednotlivými odborníky z řad předních pedagogů a filozofů chápána rozličně, proto také existuje variabilita definic, které mají vystihnout její podstatu.

Obecná poučka charakterizuje výchovu jako záměrné, cílevědomé působení, které se projevuje všestranným formováním osobnosti a má adaptační, anticipační a permanentní charakter (16, s. 27).

Výchovu je možno chápat v širším nebo užším pojetí. Podle Přadky (26, s. 6) v tzv. širokém slova smyslu označuje výchova veškeré činnosti, které se v nejrůznější míře podílejí na utváření osobnosti, na přípravě člověka k uplatnění ve výrobním, společenském a kulturním životě. Mezi tyto činnosti patří komplexní práce školy ve vyučování i při dalším vzdělávání člověka, činnost dětských a mládežnických organizací, rodiny, společnosti, vliv celkového způsobu života, působení kultury ve společnosti, umění, masových sdělovacích prostředků a dalších činitelů, které obklopují člověka a podílejí se na utváření jeho životního prostředí. v úzkém slova smyslu je výchova chápána jako rozvoj osobnosti v jednotlivých složkách výchovy. v této práci je pojem výchova zpravidla používán v širším pojetí.

Výchova ve volném čase je nenahraditelnou a specifickou složkou soudobé výchovy. Mnohostranné činnosti konané ve volném čase jsou bohatým projevem i zdrojem životních sil a zkušeností a zároveň i prevencí proti nudě a nežádoucím činnostem sociálně deviantního charakteru. Ve volném čase probíhá neustálé dynamické utváření vztahů člověka ke skutečnosti a k nejproměnlivějšímu vzájemnému prolínání a rozporuplnému střetávání vlivů žádoucích i nežádoucích, záměrných i nahodilých, výchovných i mimo výchovných (1, s. 118-119).

Na člověka působí v průběhu života mnoho vlivů, které ho utvářejí. Když pomineme vliv dědičnosti, prostředí a výchovy, zbývá připomenout individuální aktivitu jedince, s jejíž pomocí má možnost svůj vývoj usměrňovat a korigovat, rozvíjet nejen pozitivní vlivy a předpoklady, ale i potlačovat vlivy nežádoucí.

1.4.1 Vliv rodiny na utváření a trávení volného času dětí

Rodina je nejstarší společenská instituce, která výrazně determinuje celý život jedince. Plní několik základních funkcí, mezi které patří funkce ekonomicko-zabezpečovací, biologicko-reprodukční, socializačně-výchovná a emociální. Zejména poslední zmíněná funkce má pro dítě největší význam. v této oblasti je rodina jedinečná a nezastupitelná. Rodina poskytuje všem svým členům uspokojení řady potřeb. Mezi nejdůležitější bychom mohli uvést potřebu podpory, pomoci a přijetí, potřebu společných rituálů, společných plánů apod. v rodině jedinec získává přirozenou formou četné podněty a zkušenosti, učí se přístupu

ke skutečnosti, osvojuje si nejen základy sociálního chování, ale také nachází uspokojení svých volnočasových aktivit, zájmů a nejrůznějších tužeb, snů a přání. Rodina poskytuje místo pro trávení volných chvil i prostor pro osobní štěstí. v minulosti, současnosti i budoucnosti se rodina tradičně podílela a nadále vždy bude podílet na výchově dětí, mládeže i dospělých.

Rodina poskytuje dětem přirozenou cestou mnoho zajímavých zkušeností a zážitků. Velkou úlohu plní rodina v oblasti estetické a kulturní, protože právě v rodinných podmínkách se velmi často u jedince probouzejí první umělecké sklony a nadání. Také v oblasti tělesné a sportovní výchovy mladé generace musíme spatřovat vliv rodinné výchovy, neboť za většinou vrcholných sportovních výkonů stojí zkušenosti a stálá podpora rodiny, její tradice, sportovní zájmy, nemalá pomoc a někdy i oběti. Tradičně a jistě oprávněně je rodina spojována s rozvojem morálních kvalit jedince. Nakolik se v rodině vytváří pevný životní řád a režim, natolik se často bezděčně přenáší zejména na děti, které si pak navykají na požadavek ukázněnosti jako na samozřejmost. Rodina také poskytuje široký prostor pro rozvoj morálně volných kvalit, které jedinec získává napodobou i taktním vedením v rodinném kruhu snadněji, než ve formalizovaných podmínkách školy nebo mimoškolských výchovně vzdělávacích zařízeních (17, s. 101-102).

Rodiče nesou odpovědnost za výchovu svých dětí jako přední a nejdůležitější vychovatelé nejen v rodinném prostředí, ale za jejich výchovu vůbec. Úspěšnost rodinné výchovy je podmíněna zejména životním stylem rodiny a způsobem využívání volného času jejich členů. Při posuzování sociálních vlivů ve volném čase dětí hraje prvotní úlohu vliv rodiny, především rodičů, protože právě oni jsou pro své děti prvními vzory. Děti se od nich učí žít určitým způsobem, přebírají a napodobují jejich životní styl.

Pávková (23, s. 30) uvádí, že pro formování vztahu k volnému času jsou důležité zejména tyto skutečnosti:

- o jaký typ rodiny se jedná, jaký je typ rodinného soužití, zda se jedná o rodinu malou nebo velkou, uzavřenou či otevřenou, jaký je věk rodičů a dětí, počet, pohlaví dětí, styl rodinné výchovy apod.,
- jaké jsou zájmy rodičů, jak si je vzájemně tolerují, jaký význam jim přiřkládají a kolik finančních prostředků jsou ochotni svým koníčkům obětovat.

Rodina je pro dítě a mladého člověka prvním prostředím, které vytváří příznivé podmínky pro hodnotné vyplnění volného času. Hofbauer (15, s. 61 - 63) zdůrazňuje, že cílem každé rodiny by měl být aktivní zájem o to, aby její děti mohly svůj volný čas prožívat bohatě a smysluplně, na základě svého dobrovolného rozhodnutí a současně za citlivého vedení ze

strany rodičů. Rodina jako inspirátor, podporovatel i realizátor volnočasových aktivit může svoje děti učit přistupovat k volnému času tvůrčím způsobem a vytvářet postoje, které budou ochotny a schopny uplatňovat i v budoucnu. Toto působení se uskutečňuje:

- **Nápodobou a reprodukcí** (modelováním, sociálním učením) vzorců pozitivního volnočasového chování rodičů za účasti dětí na aktivitách rodiny.
- **Uskutečňováním individuálních i společenských pravidelných zájmových činností dětí v rodině** (sportovních, turistických, uměleckých, technických aj.). Aktivita dítěte může být prostým navázáním na zájem rodičů nebo přechází do jiné oblasti.
- **Citlivým sledováním a cílevědomým reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí**, které si konkrétní činnost samy vyberou nebo se přikloní k aktivitě na doporučení rodičů.

S rostoucím věkem a rozvíjejícími se zájmy dochází postupně k osamostatňování dětí, jež společně se svými vrstevníky vstupují do dalších výchovných zařízení a institucí.

Děti vzorce volnočasového chování svých rodičů přejímají i odmítají, někdy se je snaží napodobovat, jindy se od nich osvobodit a vlastními přístupy a řešeními je překonávat. Záleží na rodičích, kolik času věnují svým dětem k tomu, aby se naučily využívat svůj volný čas nejen k osobnímu rozvoji, ale i ve prospěch druhých. Z toho plyne, že jedním ze základních úkolů rodičů je vést své dítě k racionálnímu trávení volného času, což znamená naučit ho svobodně se rozhodnout a vybrat si takovou činnost, která přispěje k aktivnímu prožívání jeho volného času.

Žumárová (40, s. 94) uvádí: „*Má-li se dítě naučit správně využívat svůj volný čas, musíme ho k tomu vhodně motivovat a stimulovat. Úkolem rodičů je dát svým dětem dostatek podnětů a návrhů k různým činnostem, nenásilnou formou je zasvětit do svých zálib a koníčků, a pokud je to možné být jim vzorem a příkladem. Společné a dlouhodobé provádění zájmové činnosti rodičů s dětmi je výrazným povzbuzením a ideálním základem pro budoucí rozvoj aktivit u dětí samotných.*“

Pro děti navštěvující základní školu je důležité, aby cítily rozdíl mezi povinnou školní docházkou a zájmovou činností, kterou si mohou samostatně zvolit a podle potřeby ji i svobodně opustit. Tato skutečnost platí především pro děti mladšího školního věku, pro něž je z fyziologického hlediska charakteristická neschopnost dlouhodobě se soustředit na jednu činnost. Proto je zejména na rodičích, aby správně posoudili množství a střídání volnočasových aktivit svých dětí, protože přemíra zájmových činností může dítě unavovat, zatěžovat, ba dokonce i vypěstovat odpor k organizovaným aktivitám. Vždy je třeba přihlídnout k osobnosti dítěte, jeho schopnostem, energii, odolnosti a k aktuálnímu

zdravotnímu stavu. Všeobecně platí, že by zájmové aktivity měly plnit tři základní funkce: regeneraci, kompenzaci a rozvoj osobnosti (40, s. 94).

S podobným názorem se setkáváme i u Prokopa (25, s. 48), který říká, že někteří rodiče přenášejí svoji ctižádost a starostlivost do organizování volného času dětem tak, aby byl mnohostranně a intenzivně využit. Často tak dětem přibývají další volnočasové aktivity, jako např. výuka cizích jazyků, hra na hudební nástroj, různé druhy sportů nebo uměleckých kroužků. Je to samozřejmě lepší, než vysedávání u televize nebo u počítače, ale i v těchto případech platí že: „všeho moc škodí“, protože přílišné množství aktivit přeorganizuje a rozplánuje život dítěti na úkor odpočinku a jiných osobních aktivit.

Způsoby realizace volného času v současných rodinách jsou odlišné v závislosti na jejich sociálním postavení, životním stylu i vztahu k volnočasovým potřebám dítěte.

2 Sport

Jedním z problémů dnešní doby je ve srovnání s předešlými generacemi nepříznivý životní styl. i když sice stále platí čtyři základní Hippokratovy atributy existence člověka (jídlo, pití, pohyb, odpočinek), v současné civilizované společnosti se výrazně mění jejich vzájemný poměr a obsah. Kvalita a kvantita potravin a nápojů se zvyšuje, odpočinek a pohybová aktivita se víceméně nemění. Zatímco u předcházejících generací měla převahu dynamická tělesná zátěž, v dnešním civilizovaném světě přebírá prioritu zátěž statická. Příčinou je především sedavý způsob života, ať u žáků a studentů ve školách, po výuce doma u počítačů, u televize nebo u pracujících v zaměstnání. Společnost se snaží tuto vzniklou skutečnost řešit záměrným vyhledáváním činností a aktivit, které vyžadují smíšenou svalovou práci, kterou lze nalézt v nejrůznějších podobách a druzích sportu. Jelikož se tato práce zabývá volným časem dětí, je nutné zdůraznit, že sport má být u dítěte v souladu se způsobem života v současné době, měl by stimulovat aktivní zdraví, výkonnost a všestranný rozvoj. Ale hlavně musí přinášet radost ze hry, nikoli jen řeholi organizovaného tréninku, ať už se jedná o kterýkoli druh sportu.

Pokud bychom se chtěli pokusit o objasnění výrazu sport, musíme vzít v úvahu, že v současné době jsou ve světě užívány dva přístupy k pojetí sportu. První z nich považuje za základní znaky sportu hru, soutěž a výkon. Druhý přístup pojímá sport mnohem širěji a uvádí ho jako zábavu, rekreaci a cvičení. Dalším možným způsobem, jak vysvětlit pojem sport, lze překladem latinského výrazu „desportare“, z něhož je slovo sport odvozeno. Znamená

rozptylovat se, bavit se. Obdobný význam mají také francouzské a anglické výrazy: francouzské sloveso „disporter“ – bavit se, „le sport“ – zábava, anglický výraz „sportability“ lze přeložit jako žerty, šprýmy, kratochvíle.

Široké pojetí významu slova sport je akceptováno nejen v celém světě, ale především v Evropě, která se snaží o sjednocování evropských zemí v nejrůznějších oblastech ekonomického a společenského života, tedy i ve sportu. v roce 1992 byla zástupci evropských zemí odpovědných za tělovýchovu a sport přijata tzv. Evropská charta sportu, ve které je sport definován následujícím způsobem: „*Sportem se rozumí všechny formy tělesné činnosti, které at' již prostřednictvím organizované účasti či nikoliv si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné a psychické kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních*“. Tato definice sportu je dostatečně široká, neboť poskytuje prostor pro začlenění celé škály činností do sportu, dokonce i těch, které stály v předchozích přístupech na rozmezí sportu a jiných oblastí nebo za sport nebyly považovány vůbec. Stojí tak vedle sebe a stejná důležitost je přikládána jak sportu výkonově orientovanému, tak nejrůznějším formám sportu provozovaných za účelem posílení a podpory zdraví, pro rekreaci nebo pro silné emocionální prožitky (29, s. 27-28).

2.1 Sport obecně

Sport zůstává již několik desítek let v popředí intenzivního zájmu nejen celé společnosti, ale i jednotlivců. Stal se neodmyslitelnou součástí běžného života a společenského dění. Je prezentován sdělovacími prostředky, které předávají informace a zábavu v podobě sportovní podívané obrovskému množství lidí. Sport se dotýká života téměř každého jedince, at' už se ho aktivně účastní, pasivně ho sleduje jako divák nebo se o sport vůbec nezajímá, ale běžně nosí obuv nebo oblečení firem vyrábějících značkové sportovní zboží.

Sport je výrazným fenoménem současnosti. Je úzce vázán na společenský vývoj, neboť reaguje na potřeby společnosti, stejně tak jako společnost ze sportu mnohé přejímá a modifikuje. Proto na sport nelze pohlížet jako na jev jednou daný, stabilní a neměnný, naopak je to jev velmi složitý, rozmanitý a různorodý. Sport je neodmyslitelně spojen s volným časem všech věkových kategorií jedinců. Jedním z hlavních důvodů je skutečnost, že se převážná část sportovních aktivit odehrává ve volném čase jednotlivých aktérů. Jako protipól, kde se sport neuplatňuje ve volném čase, je možné uvést rovinu profesního uplatnění

ve sportu, ať už jako profesionální sportovec nebo pracovník zabezpečující a umožňující trávení volného času sportovními aktivitami širokým masám lidí.

Politickoekonomické změny v našem státě v roce 1989 znatelně přeměnily prostředí sportu a promítly se i do jeho tradičního chápání, které bylo v předchozím období vázáno především na dobrovolná tělovýchovná sdružení a zajišťování hlavně soutěžního sportu. Dnes se intenzivně rozvíjí sféra placených služeb doplňující a rozšiřující nabídku dobrovolných tělovýchovných sdružení. Sport se postupně stává i nedílnou součástí aktivit a činností obcí a měst, které ho začínají stále více chápat jako službu veřejnosti. Vedle hodnot, které sport přinášel a z nichž některé, jako například výchovné, rekreační, zdravotní a další pochopitelně neztrácejí na aktuálnosti ani dnes, začaly nabývat na důležitosti další atributy sportu jako seberealizace, rozvoj sociálních vztahů nebo prevence negativních sociálních jevů (29, s. 6-7).

2.2 Sport a výchova

Lidská společnost se snaží od nepaměti záměrně zasahovat do rozvoje jedince a utvářet ho ve shodě se svými ideály a potřebami. Toto záměrné působení na rozvoj osobnosti označujeme termínem výchova. Ta může být buď intencionální (přímá), tj. za bezprostředního působení pedagoga na jedince, nebo funkcionální (nepřímá), tj. ovlivňování rozvoje osobnosti vhodně adaptovaným prostředím.

Výchově sice již byla věnována jedna z podkapitol prvního oddílu teoretické části této práce, v tomto úseku se budeme věnovat výchově se zaměřením na výchovné působení v souvislosti se sportem, neboť musíme mít na zřeteli, že se mladý sportovec pohybuje uprostřed pomyslného mnohoúhelníku výchovných vlivů: rodičů, školy, trenéra a okolí. Je samozřejmé, že žádoucí působení na jedince se uskutečňuje pouze při souladu všech uvedených činitelů, i když výchovné působení rodičů bychom mezi ostatními činiteli ve výchově, umístili na příčku nejvyšší.

Rodiče nesou odpovědnost za výchovu svých dětí jako přední a nejdůležitější vychovatelé nejen v rodinném prostředí, ale za jejich výchovu vůbec. Úspěšnost rodinné výchovy je podmíněna zejména životním stylem rodiny a způsobem využívání volného času jejich členů. To platí zejména při výchově ke sportovním aktivitám, protože právě rodiče jsou pro své děti prvními vzory v činnostech, kterým se rodina věnuje. Děti se od svých rodičů učí žít určitým způsobem, přebírají a napodobují jejich životní styl.

V souvislosti s rodičovským působením ve sportovní výchově dětí však musíme upozornit i na negativní vlivy ze strany rodičů. Ti ve vidinách, že jejich „ratolest“ bude např. slavná hokejová, fotbalová nebo tenisová hvězda, snaží se vytvářet dětem co nejpříznivější podmínky a co nejvíce jim sportovní život ulehčovat (např. kupují drahou značkovou výstroj, nosí dětem sportovní vybavení, aby se náhodou jejich „hvězda“ před utkáním neunavila). Rodiče často nevidí své dítě dostatečně kriticky a mnohdy dokonce prosazují svoje „odborné“ rady, které jsou často v rozporu s názorem a požadavky trenéra (6, s. 187-188).

Je pochopitelné, že každý rodič je na své dítě patřičně pyšný a chtěl by, aby jeho potomek uspěl v životě co nejlépe. Samozřejmě se to týká i sportovní kariéry mladého sportovce. Pro děti však není přínosem, když po nich rodiče chtějí nedosažitelné zázraky nebo do nich vkládají své nesplněné sportovní naděje. Základní otázkou tedy zůstává, zda je lepší odstraňovat dětem překážky a zajišťovat všemožné výhody nebo děti naopak učit překonávat obtíže vlastním přičiněním a spoléhat se hlavně sám na sebe. Sport klade vysoké nároky a požadavky na každého jedince, proto bychom se měli snažit, aby z mladých sportovců vyrostli odolní jedinci, kteří budou schopni uplatnit se v kterémkoli druhu sportu.

V této kapitole jsme se v krátkosti zmínili o výchovném působení rodičů v souvislosti se sportovní aktivitou dětí, neboť této problematice je také věnována část průzkumného šetření této práce.

Výchova napomáhá plnému a mnohostrannému rozvoji osobnosti. Podílejí se na ní školská zařízení od školy mateřské až po školu vysokou, participují na ní mimoškolské výchovně vzdělávací instituce, společenské organizace a kulturní zařízení. Mnohdy je rozhodující podíl rodinné výchovy a důležitou roli představuje také sebevýchova (17, s. 86).

2.2.1 Děti a sport

Pokud se zamyslíme nad tím, co nejvíc chybí v současné době dětem, rozhodně nebudeme daleko od pravdy, když zvolíme jako odpověď - přirozený pohyb jako je např. lezení po stromech, honičky, hry na schovávanou, plavání a další aktivity na čerstvém vzduchu. Pro dětský organismus je pohyb životně důležitý, ale v posledních letech se stává velmi nedostatkovým prvkem.

Sportování dětí. Jednoduché, zcela běžné slovní spojení, za kterým si každý z nás představí konkrétní činnost nejmladší generace. a přece v něm můžeme nalézt několik často

protichůdných pohledů. Asi první myšlenka, která nás v této souvislosti napadne, je pobíhání a hraní dětí venku, na ulici před domem nebo na hřišti, patří sem ale i hodiny tělesné výchovy ve škole, často nejoblíbenější předmět ve vyučování. Nesmíme opomenout také důležitý zdravotní aspekt, nezbytný pro harmonický vývoj dětí. Sportovní činnost dětí patří mezi základní aktivity v jejich volném čase, takže je zároveň i vhodnou prevencí sociálně patologických jevů u mladé generace (24, s. 9.).

Je sice pravda, že dnes mají děti velkou nabídku zábav a mají možnost zvolit si, takovou volnočasovou aktivitu, která jim vyhovuje, ale většinou vítězí volba pasivního způsobu trávení volného času, která je z hlediska rozvoje pohybového aparátu dětí vyloženě zhoubná. Jde zvláště o vysedávání u počítačů, televize a řadu dalších forem pasivní zábavy. Vždyť každé mládě, ať zvířecí nebo lidské, se věnuje třem základním činnostem: přijímá potravu, spí, nebo si hraje — skáče, bojuje, trénuje systém útok – útek. Tato pohybová hra je nesmírně důležitá. Tvoří totiž cosi, co lze nazvat softwarem pohybového aparátu, neboť ho činí dostatečně plastickým a schopným fungovat jak v situacích normálních, tak i mezních.

Je velice důležité, aby dítě mělo k pohybu a sportu pozitivní vztah. Bude-li provozovat sebelepší cvičení, ale bude je vnímat jako dril, tak mu to příliš neprospěje. Dobrá je prakticky jakákoliv pohybová aktivita, ze všeho nejhorší je pasivita. (4, s 1).

Sportování dětí není jen cestou zvyšování výkonnosti a přípravy na závody a utkání. Je to dlouhodobá a často velmi složitá výchovná činnost, kterou ve vzájemné spolupráci vykonávají trenéři, vedoucí a v první řadě rodiče. Na jejím konci by měl být jedinec, kterému sport dal především krásně prožité dětství plné kamarádů, zábavy, prožitků a vzpomínek na úspěchy, ale i na porážky a prohry.

2.2.2 Sportovní příprava dětí

Ať už každý patříme ke skupině aktivních nebo pasivních příznivců určitého druhu sportu, předpokládáme, že všichni rádi sledujeme vrcholné sportovní výkony v podání těch nejlepších sportovců. Nejen ti z nás, kteří se věnují sportu pouze rekreačně, ale především ti, co sportují nebo sportovali výkonnostně nebo vrcholově, nahlízejí na celou záležitost nejen z pohledu cílového výkonu a jeho kvality, ale také z pohledu tvrdé každodenní dřiny v tréninku, jenž umožní sportovci dosáhnout nejvyšší výkonnostní úrovně.

Je nasnadě, že sportovní příprava dětí skrývá mnohá úskalí a překážky. Proto je velmi důležité začít s vytvářením základů budoucí technické, taktické, mentální i fyzické „dokonalosti“ již v dětském věku. Nejen systematicčnost v tréninkovém procesu, ale i správná skladba, objem a intenzita tréninku, respektování věkových zvláštností, mentální trénink atd., to jsou důležité atributy výchovy budoucích kvalitních sportovců.

Každý, kdo se věnoval aktivně některému ze sportů, si jistě vzpomene na své začátky a také na svého prvního trenéra. Pro dítě, které začne navštěvovat v útlém věku sportovní kroužek, znamená osoba trenéra autoritu. Trenéři pracující se začínajícími sportovci většinou rozhodují o tom, zda je bude sport provázet celým životem či nikoliv. Velmi proto záleží na přístupu a vědomostech trenéra malých sportovců. Jak už bylo uvedeno, ve sportovní přípravě dětí se vyskytuje řada úskalí, které je potřeba mít na paměti. Mezi nejvýznamnější patří to, že:

- **ne každý vrcholový sportovec může být kvalitním trenérem dětí.** v běžné praxi sportovních klubů se nejen trenéři mládeže rekrutují z klubových vrcholových sportovců. Tito trenéři nastupují k dětem bez jakékoli praxe a často bez požadované trenérské licence. Ne každému se podaří s touto situací vyrovnat, protože zkušenosti, které mají ze své aktivní kariéry, nemusí a často nefungují v kategorii dětí.
- **ne každý aktivní rodič může být kvalitním trenérem dětí.** Často se trenéři dětí rekrutují z řad rodičů. Ve své dobré víře se však mohou dopustit velkých chyb v tréninkové praxi, zejména v oblasti technické a kondiční přípravy.
- **ambiciózní trenér.** Tento typ trenéra je příliš zaměřen na okamžitý výkon nerespektovaný věkem dětí.
- **negativní vztah trenér-dítě jako sportovec.** Sympatie a bohužel i antipatie se projevují ve všech vztazích. Běžně se stává, že trenér upřednostňuje některé ze svých svěřenců na základě svých sympatií. Takto znevýhodňované děti pak mohou propadat frustraci a následně ztrácet zájem o konkrétní sport.
- **rodič jako sponzor v nejen kolektivních sportech.** Finanční pomoc z řad rodičů je v naprostém pořádku. Trenér se však nesmí dostat pod tlak rodiče sponzora, který může mít pocit, že svému potomku „zajistil“ například věčné místo v základní sestavě.
- **dítě jako nástroj plnění snů a tužeb jeho rodičů.** v tréninkové praxi velmi častý jev. Rodiče mají často představu, že jejich potomci by měli dosáhnout toho, čeho oni sami nikdy nedosáhli.

Výše popsaná úskalí se mohou vyskytovat už v první etapě sportovní přípravy (etapa seznamování se se sportem). Mnohé další negativní jevy se vyskytují ve sportech, kde se vrcholové úrovně dosahuje v dětském věku, například v gymnastice, krasobruslení apod.

Ve sportovní přípravě dětí by se měl trenér starat o naplnění tří základních priorit:

1. Nepoškodit děti fyzicky a psychicky. v současné době se vyskytují u dětí specifické problémy jako skolióza, únavové zlomeniny, předčasná osifikace kostí atd. vlivem nadměrné a nevyvážené zátěže v tréninku. Stejně tak deprese, dlouhodobé stavy frustrace mohou vést ke psychickým poruchám.

2. Vytvořit u dětí vztah ke sportu jako celoživotní aktivitě. Není možné, aby všechny děti dosáhly vrcholové úrovně. Trenér se musí snažit o to, aby aktivní sport provázel jeho svěřence celý život.

3. Vytvořit pevné základy pro trénink v následné věkové kategorii. Sportovní příprava musí být zaměřena na zvládnutí základních dovedností nezbytných pro účast na soutěžích, zápasech, utkáních atd. To znamená naučit svěřence dětskou techniku, základní pravidla, základní normy chování, taktické postupy nutné k realizaci hry a to vše v souladu s odpovídajícím rozvojem pohybových schopností (30, s. 1).

2.3 Základní školy a sportovní třídy

Tělesná výchova a sport na školách má výjimečné postavení v systému výchovy a vzdělání. Vedle vlivu na zdravý vývoj jedince vytváří předpoklady pro budoucí kladný vztah k pohybovým aktivitám a ovlivňuje utváření hodnotové orientace. Výsledky posledních průzkumů ukazují vážný pokles kvality a času věnovaného tělesné výchově a sportu na školách. Snižuje se také počet příležitostí pro školní sport, což přispívá ke zhoršování zdravotního stavu školní mládeže.

Tělesná výchova (TV) je v učebních plánech základních a středních škol zařazována v rozsahu dvou vyučovacích hodin týdně, přičemž pravomoc ředitelů školy umožňuje jejich zvýšení. Významnou roli při realizaci pohybových aktivit sehraje zájmová pohybová a sportovní činnost na základních a středních školách, školní sport v době mimo vyučování, jejichž cílem je široké zapojení dětí a mladých lidí bez ambicí na maximální sportovní výkon do sportovních aktivit (19, s. 10-11).

V roce 2004 byly MŠMT vydány a schváleny Zásady programu IV. Sportovní třídy, kde se mimo jiné uvádí:

- „Zásady pro zřizování a činnost sportovních tříd (dále „ST“) na základních školách (dále „ZŠ“) vychází ze zákona č.115/2001 Sb. o podpoře sportu, zákona č.29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákona č.564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, vyhlášky č.291/91 o základní škole a usnesení vlády č.718/1999 k zásadám komplexního zabezpečení státní sportovní reprezentace, včetně systému výchovy sportovních talentů.

- ST na ZŠ jsou základním článkem péče o sportovně talentovanou mládež v České republice. Pro jejich kvalitní činnost je nutné vytvoření potřebných podmínek ze strany participujících subjektů, partnerů (ZŠ – obec: zřizovatel školy – sportovní klub – sportovní svaz – MŠMT).

- ST rozvíjejí sportovní nadání žáků v příslušném druhu sportu na základě všestranné přípravy, připravují žáky pro přechod do Sportovních center mládeže (SCM), Sportovních gymnázií (SG) a do výkonnostního sportu v dorosteneckých a juniorských kategoriích. Významným atributem jejich činnosti je získání pozitivního vztahu pro aktivní pohybovou a sportovní činnost.

- Žáci ST se účastní svazových soutěží, v nichž startují za příslušné sportovní kluby“ (39, s. 1).

Fajfer (8, s. 9) charakterizuje sportovní třídy jako třídy se specifickým režimem, kde je obsah činnosti a zatížení ve sportovní přípravě stanoven tak, aby byl zachován rovnoměrný rozvoj jednotlivých složek výchovy a vzdělávání za současného dodržování pedagogických zásad. Vedení školy má za úkol zabezpečovat organizaci vyučování z hlediska vhodného režimu žáků a plného využití pracovní doby trenéra. v souvislosti s tématem této bakalářské práce se dále budeme orientovat na sportovní třídy zaměřené na fotbal.

Sportovní fotbalové třídy je možno chápat jako základní článek na cestě k vysoké výkonnosti v dospělosti, k účasti v nejvyšších soutěžích řízených Fotbalovou asociací České republiky (FAČR, do roku 2011 Českomoravským fotbalovým svazem - ČMFS), reprezentaci, soutěžích UEFA (Union of European Football Associations) a FIFA (Fédération Internationale de Football Association). Primárně tedy nejde o současnou maximální výkonnost žáka, nýbrž o vybudování základů k vrcholové, mistrovské výkonnosti v dospělosti.

Vedle tělesné výchovy se žáci ze sportovních fotbalových tříd postupně zapojují do systému sportovního tréninku, který lze charakterizovat jako dlouhodobě systémově řízený proces sportovní přípravy prioritně zaměřený na zvyšování výkonnosti ve fotbale. To však předpokládá úzkou spolupráci mezi školou, fotbalovým klubem, rodiči a lékaři.

Zájem o systematické vzdělávání a výchovu mladých fotbalistů vyvrcholil ziskem zlatých medailí hráčů do 16 let na ME v r. 1990 v Erfurtu. i když se sice systém sportovních

tříd jako relikvie bývalého komunistického režimu po roce 1990 zrušil a péče o fotbalové talenty přešla pod fotbalové kluby, bylo v roce 1999 z podnětu Ministerstva školství a tělovýchovy ČR a ČMFS založeno 50 sportovních tříd zaměřených na fotbal (8, s. 7-8).

2.3.1 Základní škola Sever

Základní škola na Slezském předměstí Sever byla otevřena ve školním roce 1975-76. Na školu v prvním školním roce nastoupilo 316 dětí do 12 tříd prvního až pátého ročníku. Školní rok 1976-77 byl spojen se zavedením nové vzdělávací soustavy. Na škole Sever se od září 1976 začalo vyučovat i na druhém stupni, počet žáků se přibližně zdvojnásobil. v roce 1979-80 se poprvé objevila speciální sportovní třída se zaměřením na fotbal, což byl počátek pozdějšího sportovního zaměření školy. Ve školním roce 1983-84 byly oficiálně zřízeny na druhém stupni třídy s rozšířenou výukou tělesné výchovy a škola byla zařazena do celostátní sítě sportovních škol.

V současnosti je ZŠ Sever plně organizovaná základní škola ve spádové oblasti Slezské předměstí Sever, které naplňuje školu většinou dětí. Část dětí do školy dojíždí z celého Hradce Králové a z míst Královéhradeckého a Pardubického kraje do sportovních tříd, které v každém ročníku od 6. třídy sdružují chlapce se zájmem o kopanou a děvčata, jež se věnují košíkové. Výuka probíhá na prvním stupni v každém ročníku ve dvou paralelních třídách, na druhém ve dvou nebo ve třech, kdy třída s označením „B“ je sportovní.

Pět let po zahájení výuky na ZŠ Sever (1975) započala spolupráce tehdejšího vedení s největším fotbalovým oddílem v Hradci Králové. Nejdříve se chlapci začali zdokonalovat ve fotbalových dovednostech v hodinách nepovinné tělesné výchovy, po té vznikly první sportovní třídy, které byly v osmdesátých letech minulého století dotovány státem. v této době se ke spolupráci připojil i Sokol Hradec Králové, který ve sportovních třídách zastupovala děvčata věnující se basketbalu. v roce 1996 byla škola zařazena do sítě škol se sportovními třídami se zaměřením na basketbal a kopanou. Od té doby se spolupráce s FC a Sokolem Hradec Králové ještě prohloubila, což přispělo k tomu, že se někteří absolventi školy stali reprezentanty v juniorských, ale i seniorských reprezentacích ve svých sportech. Tyto skutečnosti se nesporně podepsaly na zaměření školy, která podporuje výchovu dětí, jež se od raného věku aktivně věnují sportu.

Žáci ve sportovní třídě mají 4 hodiny tělesné výchovy od 6. do 9. ročníku. Dvě z těchto hodin jsou specializovaným tréninkem (fotbal, volejbal, basketbal – účastní se trenér specialista), jedna hodina je zaměřena na rozvoj pohybových schopností a ostatním sportům a hrám. Chlapci v rámci regenerace docházejí jednou týdně do plaveckého bazénu. Provázanost výuky s tréninkovou činností představuje „Koncepce sportovních tříd“ (viz příloha C). Trénink sportovních tříd v rámci tělesné výchovy je zachycen na CD (viz příloha C).

Dlouhodobá práce s mladými sportovci školy umožňuje vhodně uzpůsobit vzdělávání tak, aby děti měly maximum sportovního vyžití a zároveň byly maximálně připraveny ke studiu na gymnáziu či střední škole. Úspěšné studium žáků tříd s rozšířenou výukou tělesné výchovy potvrzují i výsledky SCIO testů.

Pedagogický sbor, trenéři a další pracovníci Základní školy Sever se snaží u žáků udržovat rovnováhu mezi sportem a vzděláním z důvodů, aby žáci ze školy odcházeli s vědomím, že sport je důležitý, ale vzdělání je pro život důležitější. Tím však podpora sportu ze strany školy nekončí. Již na I. stupni jsou dětem nabízeny sportovní kroužky, ve kterých se mohou učit pohybovým dovednostem (32, s. 9, 14).

2.3.2 FC Hradec Králové

Obrázek č. 1: Znak FC Hradec Králové

Co bylo na začátku hradecké fotbalové éry? Nejprve poznání dosud neznámé hry s míčem, následovalo zaujetí, potom nadšení, neorganizovaná hra na různých prostorách a konečně setkání se skutečnými fotbalisty. Cenné bylo poznání a kouzlo hry, hráčské i divácké atmosféry. Prostě byl tu nový fenomén, který zaujal mladé i starší.

Fotbalový klub Hradce Králové vznikl v roce 1905 při Klubu českých velocipedistů pod názvem SK Hradec Králové. Prvním jednotnou výstrojí mužstva byla červeně a bíle pruhovaná tílka a bílé trenýrky. Týmu vynesly přezdívku "řezníci", přestože jeho hra byla

slušná. Prvním soupeřem "U nemocnice" byli sousedé z Kuklen a hrálo se o primát Hradce. Výsledek 17:1 byl pro hosty krutý, ale pro hradecké mužstvo pěkným vkladem do budoucí činnosti.

Obrázek č. 2: První fotbalové mužstvo SK Hradec Králové z r. 1906

V roce 1918 došlo v Hradci Králové k zániku Klubu velocipedistů a tak fotbalový odbor využil dané skutečnosti k osamostatnění se. v tomto roce byla také založena Východočeská župa fotbalová a s ní vznikla i první fotbalová soutěž, v níž během období 1918 až 1927 SK Hradec Králové pětkrát zvítězil. Po založení Severovýchodočeské župy fotbalové přidal hradecký klub v období 1928 až 1933 další tři župní tituly a v roce 1930 dokonce titul mistra Českého venkova.

Po reorganizaci soutěží Československým svazem fotbalovým v roce 1934 SK Hradec Králové vstoupil do divize. Ve dvanáctiletém působení v této soutěži se mu podařilo dvakrát zvítězit (1936 a 1945), ale v kvalifikaci o postup do I. ligy nikdy neuspěl. Rok 1948 byl posledním působením v divizi. Mužstvo se propadlo do krajské soutěže. ČSFS provedl v roce 1951 další reorganizaci soutěží a SK Hradec Králové byl zařazen do Celostátní soutěže, která mu v roce 1955 přinesla vítězství a po padesátiletém snažení hradecký fotbal mohl vítat na svém hřišti "U nemocnice" elitu československé kopané. v období 1956 až 2009 odehrál SK Hradec Králové pod různými názvy 25 prvoligových ročníků a v roce 1960 získal jako první mimopražský klub prvoligový mistrovský titul (2, s. 1).

Jelikož je tato bakalářská práce věnována mladým fotbalistům, následující řádky budou zaměřeny na spolupráci klubu s mládeží. Mládežnická základna klubu přijímala nejmladší adepty kopané zprvu nazývané benjamínky. v současné době funguje pro předškoláky zajímaví se o kopanou Fotbalová školička FC Hradec Králové při ZŠ M. Horákové, kde si děti osvojují základy pohybových aktivit a prvky kopané. Od svého založení

v roce 2008 tak „školička“ připravuje ve spolupráci s vedením FC Hradec Králové a ZŠ M. Horákové na sportovištích školy budoucí fotbalisty do přípravek hradeckých fotbalových klubů, zejména do FC Hradec Králové. Výchova žáků probíhá ve dvou stupních, z nichž první, který tvoří žáci ve věku 3-4 let se orientuje především na pohybová cvičení a pohybové hry, druhý s žáky ve věku 5 let je zaměřen na výuku základů osobní techniky kopané (31, s. 1).

V současné době těmi nejmladšími jsou elévové a pěti a šestiletí začínají v přípravkách. Vraťme se ke spolupráci klubové mládežnické základny se sportovními třídami základní školy. Tento systém přináší léty prozkoušené úspěchy fotbalu. Systém je doplňován vyhledáváním fotbalových talentů v celém východočeském regionu. Takto získaným hráčům bylo a je zajišťováno studium na středních školách v Hradci Králové. Tak byli získáni v minulosti například Vratislav Lokvenc, Milan Ptáček, Bohuslav Pilný, Radim Holub, Ivo Ulich, Rudolf Skácel a další, kteří po absolvování klubové mládežnické základny se stali oporami nejen hradeckého a týmu, ale po jejich odchodu i jiných významných klubů.

V letošním roce slaví FC Hradec Králové 110. výročí svého založení. Během svého působení několikrát změnil svůj název. z původního SK Hradec Králové byl nejprve přejmenován na Sokol Hradec Králové, v roce 1953 na Spartak Hradec Králové, poté na Sportovní klub policie. Po listopadu 1989 byl název změněn na SK FOMA, později na SK Hradec Králové až k dnešnímu názvu FC Hradec Králové.

Na cestě historií prošel SK Hradec Králové dvěma světovými válkami, které na několik let utlumily chod klubu, ale nezničily zájem o fotbal, který neustále získává stále větší oblibu nejen mezi mládeží, ale i mezi širokou veřejností a vůbec nezaleží na tom, jakým názvem se klub v dané chvíli a době honosí.

3 Fotbal

Téměř v každé vyspělé společnosti má tělesná výchova a sport vyhraněnou funkci a jako jedna ze složek tělesné kultury tvoří nedílnou součást společenského života. To platí i pro nejrozšířenější sport v mnoha zemích světa – kopanou neboli fotbal. Fotbal je kolektivní míčová hra, jejíž název pochází z anglického football (foot = noha, ball = míč).

Vzhledem k historickému vývoji, charakteru, dostupnosti a přitažlivosti, patří fotbal v současnosti v naší republice k nejoblíbenějším a nejvyhledávanějším sportovním odvětvím. Zaujímá mimořádné postavení v tělovýchovném procesu, ale i ve společenskopolitickém dění.

Je účinným prostředkem aktivního odpočinku, hraje významnou roli ve zvyšování celkové výkonnosti jak mládeže, tak i dospělých, je vyhledávaným zdrojem zábavy nejen mužské části populace ve všech věkových kategoriích.

3.1 Stručný nástin historie fotbalu

Dnešní kopaná vznikla přirozeným vývojem z míčových her, které lze nalézt v různých obměnách na všech kontinentech v každé historické etapě kulturního vývoje lidské společnosti.

Zprávy o míčových hrách pocházejí již z 3. tisíciletí před naším letopočtem z Číny a ze starého Egypta. Dle historických pramenů byly oblíbenou zábavou u Řeků, Římanů, Mayů a Aztéků. i když přesná pravidla těchto míčových her nejsou známá, je doloženo, že se míč obvykle kopal nebo házel.

První písemné zprávy o kopané z období středověku byly nalezeny ve Francii, Itálii a Anglii, ve kterých se fotbal většinou hrál v ulicích měst a na vesnicích. Byl to v podstatě boj o míč s cílem dopravit ho do některé městské brány. Ve středověku se míčové hry nevyvíjely v jednotlivých zemích zcela izolovaně, např. francouzská podoba kopané, pod názvem soule, se do Anglie dostala, neboť byla oblíbenou zábavou vojáků normanského vévody Viléma Dobyvatele. Italskou obměnu kopané - calcio, což je i současný oficiální název fotbalu v Itálii, přivezli do Anglie v 17. století emigranti z Florencie. Postupem času se v Anglii vyvinula nová hra, která s největší pravděpodobností obsahovala prvky římského harpasta, francouzské soule a italského calcia. Byla pojmenována anglickým názvem fotbal.

Začátkem 19. století již byla kopaná součástí výchovy na anglických školách. Pravidla hry nebyla jednotná, vyvíjela se podle místních podmínek. v 60. letech 19 století se rozvinuly dva hlavní směry hry: jeden omezoval hru rukama, druhý ji toleroval. Nejednotnost a roztržitost pravidel si zákonitě vynutily řešení. v říjnu 1863 bylo v Londýně založeno sdružení kopané – Football Association, čímž byl položen oficiální základ dnešní kopané. Dalším významným mezníkem v historii kopané je datum 21. května 1904, kdy byla v Paříži ustanovena Mezinárodní Fotbalová federace FIFA (Fédération Internationale de Football Associations), která v současnosti patří mezi největší sportovní organizace na světě.

V Čechách se kopaná objevuje v letech 1880 – 1890, kdy vedle Sokola již existovala řada sportovních cyklistických a veslařských klubů. Fotbal začali hrát jak mladí sportovci v uvedených klubech, tak studenti, kteří se sdružovali do sportovních kroužků. První písemná

zpráva o kopané pochází z prvního ročníku časopisu Cyklista z roku 1885. Na konci 19. století začaly v Praze vznikat první kluby kopané, mezi nimi v roce 1891 AC Praha, v roce 1892 SK Slavia a následovaly další. v důsledku rostoucího počtu klubů a kroužků zabývajících se fotbalem, vyvstala potřeba organizované základny. Po předběžných přípravách byl v Praze 19. října 1901 ustaven Český fotbalový svaz (ČSF). Od toho okamžiku se datuje oficiální historie československého fotbalu.

Po vzniku ČSR byla v roce 1922 dobudována celostátní fotbalová organizace – Československá asociace fotbalu (ČSAF), která sdružovala pět národních svazů, rozdělených dále na menší správní celky, zvané župy. v uvedeném roce byla ČSAF přijata za řádného člena FIFA. v roce 1925 byla zahájena nejvyšší mistrovská soutěž „našeho fotbalu“ – první liga.

Československá kopaná patřila mezi oběma světovými válkami ke světové špičce. Fašistická okupace v roce 1939 a druhá světová válka nepříznivě ovlivnily i vývoj československého fotbalu, neboť byly přerušeny mezinárodní styky a násilné rozdělení českých zemí a Slovenska, rozdělilo i fotbalové soutěže. Teprve až po osvobození Československa v roce 1945 byly vytvořeny příznivé podmínky pro další úspěšný rozvoj naší kopané (20, s. 11-12).

3.2 Fotbal jako hra

Fotbal lze charakterizovat jako sportovní, kolektivní, brankovou hru. Navara (20, s. 9) uvádí že: *„ je to soutěživá činnost dvou soupeřících celků, z nichž každý se snaží vstřelit soupeři co největší počet branek a současně jich co nejméně obdržet. Uskutečňuje se v konkrétním utkání, které probíhá za určitých objektivně platných pravidel. Utkání je omezeno časem podle základních věkových stupňů: mladší žáci 2 x 20 minut, starší žáci 2 x 30 minut, dorostenci 2 x 40 minut a dospělí 2 x 45 minut“.*

Základním principem fotbalu jako hry je, že se v jejím průběhu střídají úseky, kdy má mužstvo pod kontrolou míč, a úseky, kdy nemá míč v držení. z tohoto hlediska rozlišujeme ve fotbale dvě základní fáze hry: útočnou a obrannou. Obsah kopané tvoří herní činnosti jednotlivých hráčů a herní kombinace fotbalového týmu. Celkovou činnost hráče v utkání ovlivňuje objem, intenzita a zatížení při hře. Objem zatížení hráče je určen délkou utkání, velikostí hřiště, množstvím herních činností jednotlivce bez míče i s míčem, počtem herních kombinací a základních obranných a útočných fází hry.

Krásou fotbalu je v dovednostech hráče. Spočívá v umění ovládat vrtkavý míč s cílem skórovat častěji než soupeř. Záměr je to jednoduchý, provést ho, je ale ve skutečnosti nesmírně komplikované. k úspěchu je zapotřebí, aby byl tým schopen předvést lepší fyzický, technický, taktický a psychologický výkon než soupeř. Pokud se podaří všechny složky fotbalového umění sladit, stává se z fotbalu krásná hra. Jestliže však jedna složka není v souladu s těmi ostatními, tým sice může podat vynikající výkon, ale přesto může nakonec utkání prohrát. Jak říkají Britové: „*They played well and died in beauty*“ (Hráli dobře a zemřeli v kráse).

Fotbal ale přináší všem svým aktérům víc než jenom vyhrané zápasy. Je dokázáno, že pravidelné hraní fotbalu má u dospělé populace stejný vliv na zdraví a léčbu některých chronických obtíží jako tradiční aerobní cvičení, např. jogging. Vědeckými výzkumy bylo prokázáno, že u osob s hypertenzí, které pravidelně hrají fotbal, lze pozorovat obdobný pokles krevního tlaku jako u pravidelných kondičních běžců. Hraní fotbalu také příznivě ovlivňuje hladinu krevních tuků, neboť vede k jejich poklesu, a v neposlední řadě přispívá k redukci tělesné hmotnosti při obezitě. Ze studií a výzkumů také vyplývá, že řada běžců po určité době s běháním přestane, zatímco fotbalisté v pohybových aktivitách pokračují (18, s. 6). Fotbal se totiž hraje po celém světě, kdykoliv, jakkoliv, v rodinách, mezi sousedy, přáteli a kamarády.

3.2.1 Základní pravidla fotbalu

Oficiální pravidla fotbalu (Laws of the Game) se používají ve všech soutěžních utkáních. Jsou rozdělena do sedmnácti částí, ze kterých vybereme jen základní přehled ve zkrácené formě.

1. Hrací plocha - fotbal se hraje na hrací ploše tvaru obdélníku. Délka musí být v rozmezí 90–120 m, šířka 45–90 m). Hrací plocha je vyznačena (obvykle bílými) čarami: pomezí čáry vymezují delší hranu hrací plochy, kratší se nazývají brankové čáry. Hrací plocha je rozdělena na poloviny středovou čarou, v jejímž středu je vyznačena středová značka, kolem které je vyznačen středový kruh. Dále jsou na každé polovině hrací plochy u příslušné branky vyznačena pokutová území a menší branková území. Uvnitř každého pokutového území je vyznačena pokutová značka. Dále je vně pokutového území vyznačena část kruhového oblouku se středem v pokutové značce a poloměrem 9,15 m.

Uprostřed obou brankových čar jsou umístěny branky, tvořené dvěma svislými brankovými tyčemi, které jsou nahoře spojeny břevnem. Vnitřní rozměry branky činí

7,32×2,44 m. Na brankové konstrukci je připevněna síť, která musí být upevněna k tyčím, břevnům a k zemi tak, aby míč nemohl projít skrz. Síť je vypnuta dozadu tak, aby neomezovala v pohybu brankáře.

2. Fotbalový míč - hraje se kulatým míčem o obvodu mezi 68 a 70 cm (průměr cca 22 cm) a hmotnosti mezi 410 a 450 g.

Obrázek č. 3: Fotbalový míč

3. Počet hráčů - utkání hrají dvě družstva, z nichž každé má nejvýše jedenáct hráčů, ze kterých je jeden hráč označen jako brankář. k zápasu je možno nominovat také náhradníky, z nichž mohou být do hry nasazeni nejvýše tři.

4. Výstroj hráčů - dres nebo tričko - rozlišují v jakém týmu je hráč.

trenýrky

štlupny (podkolenky) - zakrývají chrániče

chrániče holení - chrání holeň před kopnutím protihráčů. Brankář může mít i chrániče kolenou.

kopačky - na rozdíl od normálních bot mají kolíky nebo špunty. Kolíky nebo špunty zajišťují, aby hráč neuklouzl na mokřém povrchu.

Brankáři mají barvu dresů odlišnou od ostatních hráčů, rozhodčího i jeho asistentů.

5. Rozhodčí - každé utkání řídí rozhodčí, který má na hřišti neomezenou pravomoc k uplatňování pravidel. Je vybaven píšťalkou, kterou může přerušit hru v případě porušení pravidel nebo padnutí branky. Dále má u sebe dvě plastové kartičky žluté a červené barvy, kterými signalizuje potrestání hráče.

6. Asistent rozhodčího - každého utkání se účastní dva asistenti rozhodčího, kteří se pohybují na pomezích čarách; jejich úkolem je signalizovat rozhodčímu:

když míč opustí hrací plochu,
které družstvo má provádět kop z rohu, kop od branky nebo vhazování,
kdy má být hráč potrestán za ofsajd,
když je nějaké mužstvo připraveno střídat,
nesportovní chování a další události, ke kterým došlo mimo zorné pole rozhodčího,
v případě, že má o nějakém přestupku lepší přehled než rozhodčí,
při pokutovém kopu přestupky brankáře.

7. Doba hry - utkání se hraje na dva poločasy o 45 minutách. Mezi oběma poločasy je 15 minut přestávka. Doba hry se měří včetně času, kdy je míč ze hry. Za dobu zameškanou střídáním hráčů, zdržováním hry apod. může rozhodčí každý poločas prodloužit.

8. Zahájení hry - před začátkem utkání je losováním mincí určeno, které družstvo si zvolí polovinu hrací plochy. Druhé družstvo bude zahajovat hru výkopem. Po poločasové přestávce si družstva poloviny hrací plochy vymění a výkop provádí to družstvo, které ho v prvním poločase neprovádělo.

9. Míč ve hře a ze hry - míč je ze hry, jestliže buď přešel (na zemi nebo ve vzduchu) úplně brankovou nebo pomezí čáru, nebo v případě, že rozhodčí přerušil hru. v každou jinou dobu je míč ve hře.

10. Dosažení branky - branky je dosaženo ve chvíli, kdy míč úplně přejde brankovou čáru mezi brankovými tyčemi a pod břevnem a útočící mužstvo před tím neporušilo žádné pravidlo. Mužstvo, které v průběhu utkání dosáhlo vyššího počtu branek, je vítězem utkání. Pokud obě mužstva dosáhla stejného počtu branek, je výsledek utkání nerozhodný.

11. Ofsajd - pokud se některý hráč nachází na soupeřově polovině, blíže soupeřově brankové čáře než míč a než předposlední hráč soupeře, je v ofsajdové pozici. Ta není sama o sobě porušením pravidel. Pokud se však hráč v ofsajdové pozici ve chvíli, kdy se míče dotkne některý z jeho spoluhráčů, aktivně zapojuje do hry, je v ofsajdu. v takové situaci rozhodčí přerušil hru, kterou naváže soupeř nepřímým volným kopem z místa, kde byl provinivší se hráč ve chvíli přestupku. Ofsajd se netrestá v situaci, kdy hráč dostane míč přímo z kopu od branky, z vhazování, nebo z kopu z rohu.

12. Zakázaná hra a nesportovní chování - když se některý hráč na hrací ploše v době, kdy je míč ve hře, dopustí některého z přestupků, nařídí rozhodčí proti jeho mužstvu přímý volný kop.

13. Volné kopy - existují dva druhy volných kopů: přímé volné kopy a nepřímé volné kopy. Jejich charakteristiku podrobněji popisovat nebudeme, neboť to pro účely této práce není podstatné.

14. Pokutový kop - pokutový kop se proti mužstvu nařídí v případě, že se hráč tohoto mužstva dopustí ve vlastním pokutovém území v době, kdy je míč ve hře, jednoho z přestupků jinak trestaných přímým volným kopem. z pokutového kopu lze přímo dosáhnout branky.

15. Vhazování - pokud je hra přerušena tím, že míč přešel pomezí čáru, je hra navázána vhazováním. To provede z místa, kde míč čáru přešel, hráč družstva, jehož hráč se míče nedotkl jako poslední. Přímo z vhazování nemůže být dosaženo branky. Rozehrávající hráč se postaví oběma nohama za pomezí čáru a oběma rukama hodí přes hlavu míč do hrací plochy.

16. Kop od branky - pokud je hra přerušena tím, že míč přešel brankovou čáru poté, co se jej naposledy dotkl hráč útočícího družstva, ale přitom nebylo dosaženo branky, naváže se hra kopem od branky. Přímo z kopu od branky je možno dosáhnout branky. Dokud míč není ve hře, musí všichni hráči soupeře zůstat mimo pokutové území.

17. Kop z rohu - pokud je hra přerušena tím, že míč přešel brankovou čáru poté, co se jej naposledy dotkl hráč bránícího družstva, ale přitom nebylo dosaženo branky, naváže se hra kopem z rohu (10, s. 1).

3.2.2 Formy fotbalu

Existuje mnoho forem fotbalu, kde základní princip hry - kopání do míče - je stejný, ale rozdíly v povrchu hřiště, počtu zúčastněných hráčů, velikosti míče, aj., jsou na první pohled patrné. Jelikož se v této práci zabýváme věkovou kategorií žáků základních škol, bude naše pozornost směřovat k formám fotbalu, ve kterých jsou pravidla uzpůsobená jednotlivým žákovským věkovým kategoriím (tzv. pravidla malých forem).

Pravidla fotbalu malých forem byla vytvořena proto, aby umožnila co nejlepší rozvoj fotbalistů v kategoriích, v nichž je možnost naučit se fotbal nejintenzivněji v mnoha směrech. Nejde jen o počet kontaktů s míčem, který je zásadní, ale především o vše ostatní, co se k modernímu fotbalu váže, jako orientace na malém prostoru a zejména před brankami, samostatné a rychlé rozhodování, rychlostně-obratnostní pojetí hry a hlavně to nejdůležitější – radost ze hry, touha a odvaha hrát za každých podmínek.

Votík (38, s. 12) uvádí: „*V průpravných hrách a v utkání žáků je žádoucí určitá úprava pravidel, která hru zjednoduší a vytvoří podmínky pro její větší plynulost. Samozřejmě tento požadavek vyžaduje od trenéra velmi dobrou znalost pravidel fotbalu a základní znalost rozhodování utkání*“. Příkladem redukce pravidel uvádíme pravidla minifotbalu.

Minifotbal je oficiální forma fotbalu s upravenými pravidly pro žákovské přípravy (6-10 let). Hraje se na polovině hrací plochy standartního fotbalového hřiště. Branka má rozměry 2 x 5 m, utkání se hraje 2 x 25 minut s povinnou přestávkou mezi poločasy nejméně 10 minut. Míč má doporučené rozměry obvod 64 – 68 cm. Hraje sedm hráčů v poli a brankář, do zápasu může nastoupit až 16 hráčů, kteří do hry střídají hokejovým způsobem. Oproti klasickému fotbalu zde platí tyto zvláštnosti:

- ofsajd v minifotbale neplatí
- přihrávku brankáři (malá domů) lze použít
- při volném kopu stojí hráč soupeře minimálně 3 m od brankáře
- kop od branky zahrává brankář z prostoru pokutového území výhozem nebo výkopem z ruky, pokud položí míč na zem, může pokračovat ve hře pouze nohou, protihráči nesmí být v pokutovém území (38, s. 14).

Asi nejpodobnější a nejvíce blízkou formou klasickému fotbalu je **malý fotbal**, dříve nazývaný malá kopaná. Malý fotbal je v České republice velice rozšířenou a oblíbenou formou fotbalu, v současné době se dynamicky rozvíjející. Branka má rozměry 2 x 3 m, hrají 4 hráči + brankář.

Futsal je halová obdoba fotbalu. Vznikl v Brazílii původně jako sport fotbalových veteránů. v češtině se tato hra často nesprávně nazývá sálová kopaná nebo halový fotbal což jsou však jiné sporty. Hrací plocha je obdélníkového tvaru, kde délka musí být větší než šířka. Hraje se 4+1 (4 hráči v poli + 1 brankář) a počet střídání není omezen podobně jako v ledním hokeji. Doba trvání jednoho zápasu je 2×20 min s tím, že pokud je míč mimo hru, časomíra se pozastavuje (11. s. 1).

4 Empirické šetření

V současné době je v naší republice realizováno množství statisticky podložených sociologických, pedagogických, psychologických a dalších výzkumů z různých oblastí společenských věd, které se zabývají dětmi a mládeží, z nichž většina má jeden společný rys: zkoumají především jednu vybranou dílčí otázku (podle zájmu zadavatele) a vesměs se zaměřují na získání základního popisu situace. Řada z nich však jen zřídka opouští popisnou rovinu zkoumané reality – tedy „jak to vypadá“ – a neklade si za cíl zjistit a interpretovat „proč to tak vypadá“ a jaký by bylo možno učinit závěr pro ty instituce, které rozhodujícím způsobem ono „proč“ v životě dětí a mladých lidí generují (14, s. 7).

Ve výzkumném šetření této práce se proto pokusíme jak o interpretaci popisných dat, tak i o hledání souvislostí mezi jevy a vybranými socializačními činiteli, které se uplatňují v oblasti volného času vybrané skupiny dětí ze základních škol v Hradci Králové.

4.1 Průzkumné cíle

Již samotný název této bakalářské práce „Fotbal jako způsob trávení volného času chlapců na základních školách v Hradci Králové“ vypovídá o tom, že ústředním tématem práce je volný čas dětí. Pro výzkumné šetření byla zvolena skupina respondentů, kteří jsou registrováni ve vybraných fotbalových klubech v Hradci Králové a v Předměřicích nad Labem. Věkové složení respondentů bylo zvoleno v rozmezí 9 – 14let.

Cílem empirické části bakalářské práce bude provést analýzu výsledků výzkumného šetření a stanovit, zda existují rozdíly ve způsobu trávení volného času mezi chlapci ze základních škol sportovně zaměřených proti chlapcům z ostatních základních škol v Hradci Králové, což je zároveň **hlavní cíl bakalářské práce**. Dílčí cíle výzkumného šetření budou zjišťovat údaje ze tří hlavních oblastí: volného času dětí, rodiny a fotbalu.

4.1.1 Formulace hypotéz

Na základě výše uvedených cílů, studia odborných pramenů a dostupných výsledků z výzkumů volného času dětí odpovídající věkové kategorie respondentů, byly formulovány 2 hypotézy mapující oblast volného času.

1. Oblast volného času

H1: Typ navštěvované základní školy nemá vliv na subjektivní vnímání množství volného času chlapců po vyučování.

H2: Není rozdíl v trávení volného času chlapců ze sportovních škol a základních škol běžného typu.

4.1.2 Výzkumné otázky

Na základě dílčích cílů výzkumného šetření stanovených v úvodu empirické části této práce, jsme stanovili několik výzkumných otázek podle oblastí: volný čas, rodina a fotbal, které jsme se snažili zodpovědět na základě získaných odpovědí z dotazníků.

1. Oblast volného času

Výzkumná otázka č. 1:

Jaké druhy zájmových aktivit respondenti ve volném čase preferují?

2. Role rodiny ve volném čase dětí

Výzkumná otázka č. 2:

Jakým způsobem se rodiče podílejí na výběru fotbalu jako volnočasové aktivitě respondentů?

3. Fotbal

Výzkumná otázka č. 3:

Z jakého důvodu sis zvolil fotbal jako volnočasovou aktivitu?

4.2 Použité metody

Pro zjišťování potřebných údajů pro výzkumné šetření této práce byla zvolena metoda dotazníku (viz příloha E). **Dotazník** je způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Je jedním z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat pro různé typy

průzkumů. Skládá se ze série otázek, jejichž cílem je získat názory a fakta od respondentů. Je nejfrekventovanější metodou získávání údajů od velkého počtu dotazovaných. Proto je považován za ekonomický výzkumný nástroj, kdy je možné získat velké množství informací při malé investici času (12, s. 99; 5, s. 1). Tato metoda byla využita především z následujících důvodů:

- je jednou z nejlevnějších výzkumných metod,
- umožňuje shromáždit velké množství dat v relativně krátkém čase,
- jednoduše se zpracovává a vyhodnocuje,
- je jednou z nejméně dotěrných metod průzkumu – respondent ho může vyplnit v klidu, bez časového presu, popř. ho nemusí vyplnit vůbec,
- je jednoduchá na vyplnění - téměř každý alespoň jednou v životě vyplňoval dotazník.

Nevýhodami dotazníku jsou zejména tyto skutečnosti:

- může být obtížné získat respondenty,
- náročnost při konstrukci dotazníku – chybná formulace otázek i škál (nejasné, nesrozumitelné otázky, široké znění otázek, vyhýbat se výrazům „několik, obvyčejně, někdy“, které respondenti interpretují různě, stejně tak je nutné vyhnout se dvojitým otázkám, záporným výrazům a otázkám vzbuzujícím předpojatost),
- v dotazníku je snadnější vyplnit nepravdivé údaje,
- redukce komunikace (90% komunikace je nonverbální - dotazník ji nedokáže zachytit),
- nelze se zpětně dotazovat při vzniku nejasností u odpovědí na otevřené a polootevřené otázky,
- nízká návratnost vyplněných dotazníků,
- obtížné stanovení délky vyplňování a počtu otázek v dotazníku.

Některé z těchto nevýhod, např. nesprávné sestavení dotazníku nebo chybnou formulaci otázek, lze eliminovat předvýzkumem, nejlépe pomocí interview, při kterém respondent vysvětlí, jak rozumí každé otázce. Tím se předejde chybnému pochopení významu otázek. Návratnost dotazníků lze zvýšit především tím, že výzkumník buď počká na vyplnění dotazníku přímo u zvolené skupiny respondentů, nebo se domluví na termínu, kdy si vyplněné dotazníky osobně vyzvedne. Tento způsob sběru dat byl použit u tohoto průzkumného šetření. Také vhodně formulovaným úvodem dotazníku (vysvětlení významu a smyslu prováděného šetření, zdůraznění důležitosti názoru respondenta), lze zvýšit návratnost dotazníků.

Při konstrukci dotazníku je nezbytné věnovat pozornost délce dotazníku. Gavora (12, s. 107) uvádí, že délka dotazníku má být jen taková, aby výzkumník získal všechny potřebné údaje. Nemůže být tak dlouhý, aby unavoval respondenty, protože to často vede k povrchnímu vyplňování dotazníku.

V této práci byl sestaven dotazník o rozsahu dvou stránek A4, zahrnující celkem dvacet otázek. v úvodu dotazníku (vstupní části) je zařazeno oslovení respondentů, požádání o spolupráci při výzkumném šetření, popis zkoumané problematiky a jsou zadány pokyny k vyplňování dotazníku. Vstupní část dotazníku je ukončena poděkováním a podpisem výzkumníka. Vzhledem ke strukturálnímu složení respondentů bylo pro jejich oslovení a kladení jednotlivých otázek použito tykání, které navozuje bližší vztah mezi výzkumníkem a respondenty.

Hlavní část dotazníku obsahuje nejprve položky zaměřené na základní údaje týkající se věku, základní školy, třídy a počtu sourozenců respondentů. Následují otázky, které mapují oblast volného času a způsobu jeho trávení, fotbalu a zapojení rodinných příslušníků do tohoto sportovního odvětví. Při tvorbě otázek byla dodržena základní pravidla pro jejich formulaci, jako je např. jednoznačnost, srozumitelnost, stručnost, jednoduchost a smysluplnost vzhledem k cílům výzkumného šetření.

Základní dělení otázek v dotazníku je podle stupně otevřenosti (12, s. 102). Rozlišují se otázky uzavřené, polouzavřené a otevřené. Uzavřené otázky nabízejí hotové alternativní odpovědi. Úlohou respondenta je označit vhodnou odpověď podle pokynů v úvodu dotazníku (obvykle zaškrtnutím, zakroužkováním nebo podtržením). Polouzavřené otázky nabízejí nejprve alternativní odpověď a potom ještě žádají o vysvětlení nebo objasnění pomocí otevřené otázky. Otevřené otázky dávají respondentovi velkou volnost u odpovědi, nijak ho neomezují. Směřují respondenta na tázaný jev, ale neurčují mu alternativní odpovědi. Otevřené otázky jsou obvykle zdrojem nových anebo neznámých údajů a informací, které by výzkumník nezískal pomocí uzavřených otázek.

Dotazník použitý v této práci obsahuje tři výše uvedené typy otázek v následujícím poměru. Otázky č. 1, 2, 6 - 9, 13 - 15, 17, 18 a 20 jsou uzavřené. Spočívají ve výběru jedné z nabízených odpovědí. Výhodou uzavřených otázek je snadné a časově poměrně rychlé zpracování odpovědí. Nemusí však zcela přesně vystihnout názor respondenta. Otázky č. 3 - 5, 8, 9, 11, 12 a 16 jsou polouzavřené, nabízejí možnost výběru z nabízených odpovědí s doplněním vlastního názoru v podobě otevřené otázky. Zbývající otázky č. 10 a 19 jsou otevřené, zjišťují věk, ve kterém se respondenti začali věnovat fotbalu a vlastní názor

na přínos fotbalu pro jejich rozvoj. Střídání jednotlivých typů otázek je záměrné, přispívá ke zlepšení pozornosti, zabraňuje stereotypnímu opakování a tím následné únavě respondenta.

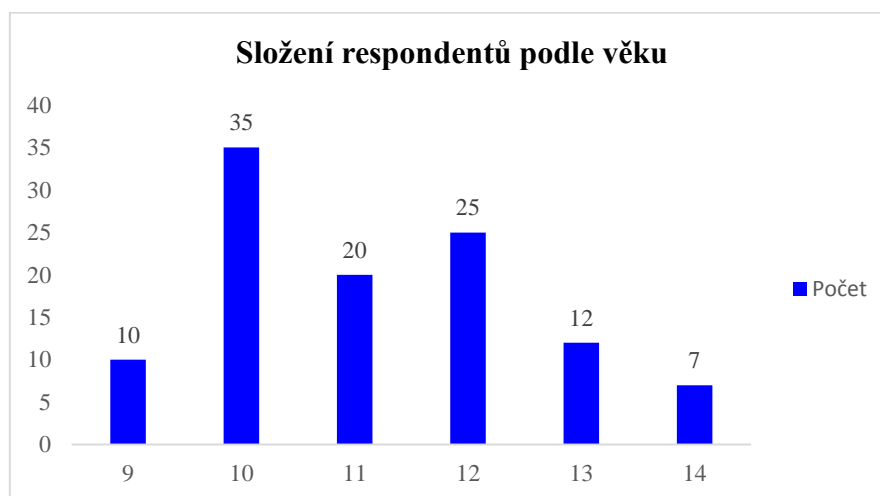
4.3 Charakteristika respondentů

Výzkumné šetření probíhalo v Hradci Králové a v Předměřicích nad Labem. Zvolenou skupinu respondentů tvořili žáci ze základních škol, kteří jsou registrováni ve fotbalových klubech v několika městských lokalitách Hradce Králové a jedné tělovýchovné jednotě v Předměřicích nad Labem.

Sběr dat probíhal na počátku roku 2016. Dotazníky byly předány trenérům jednotlivých fotbalových klubů s vysvětlením základních instrukcí pro vyplnění dotazníků. Na jejich vyplnění byla stanovena dvoutýdenní lhůta. Dotazníky byly respondentům rozdány před zahájením tréninku a po vyplnění ihned sesbírány. Tím bylo dosaženo jejich 100% návratnosti, přičemž se za minimální návratnost považuje 75% (12, s. 107). Po stanovené lhůtě byly dotazníky osobně vybrány od trenérů fotbalových klubů v Hradci Králové a v Předměřicích nad Labem.

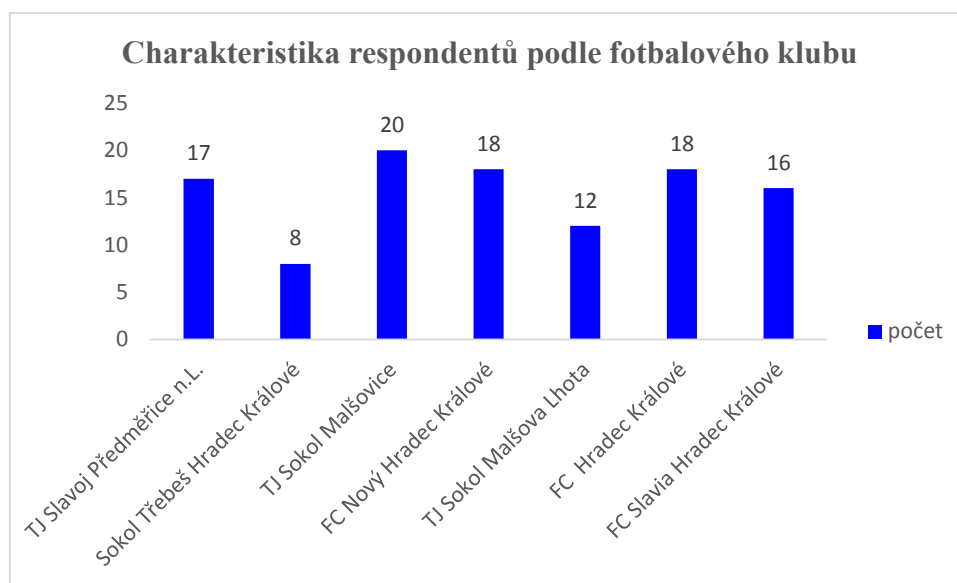
Bylo rozdáno celkem 120 dotazníků, z nichž se vrátilo 109 správně vyplněných. Zbylých jedenáct dotazníků bylo vyplněno neúplně, proto byly vyřazeny z dalšího zpracování. z důvodu chybného nebo neúplného vyplnění dotazníků tak klesla původní 100% návratnost na 90, 83%, což je pro potřebu průzkumného šetření vyhovující hodnota.

Pro účely výzkumného šetření byli respondenti rozděleni podle několika základních charakteristik. Věkové složení respondentů je uvedeno v tabulce č. 1 v příloze D a v grafickém znázornění na obr. č. 4, kde vidíme největší početní zastoupení ve věkových kategoriích 10 a 12 let.

Obrázek č. 4: Složení respondentů podle věku

Jako další kritérium pro dělení respondentů byl zvolen fotbalový klub, ve kterém jsou hráči registrováni. Jelikož bylo v průběhu sběru dat zjištěno, že nebude možné dělit respondenty podle sportovní a běžné základní školy, neboť v Hradci Králové je pouze jedna ZŠ se zaměřením na fotbal, tudíž by početní skupiny respondentů byly výrazně nevyrovnané, byl zvolen tento postup. v této souvislosti je také nezbytné zmínit, že jednotlivé fotbalové kluby soustřeďují hráče z několika hradeckých základních škol, kam někteří hráči dojíždějí nejen z různých částí města, ale i z nedalekých vesnic v okolí Hradce Králové. Charakteristika respondentů podle fotbalového klubu, ve kterém jsou žáci registrováni, je uvedena v tabulce č. 2 v příloze D a v grafickém znázornění na obr. č. 5, kde je patrné, že početní základna jednotlivých fotbalových klubů je obvykle tvořena 12 – 20 hráči. Nižší počet vyplněných dotazníků od fotbalistů ze Sokola Třebeš Hradec Králové byl způsoben probíhajícími jarními prázdninami a tudíž jejich nižší účastí na tréninku, na kterém probíhal sběr dat pro toto výzkumné šetření.

Obrázek č. 5: Složení respondentů podle fotbalového klubu

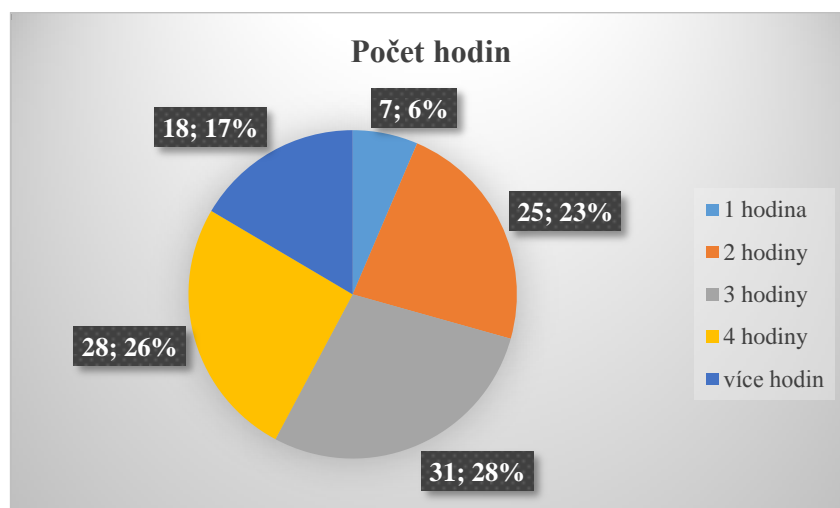
4.4 Vyhodnocení výsledků výzkumného šetření

Souhrnné vyhodnocení všech položek z dotazníku je uvedeno v tabulkách v příloze D. Získané údaje z dotazníku jsou vyhodnoceny v tabulkách prvního stupně třídění, jiné jsou zaznamenány v křížových tabulkách druhého stupně třídění.

4.4.1 Oblast volného času

Volný čas dětí a jeho využívání patří mezi stěžejní otázky této práce. Abychom zjistili, jak děti svůj volný čas po vyučování tráví, musíme nejprve zjistit, kolik volného času mají. v dotazníku zahrnuje oblast volného času několik otázek, z nichž jsou pro výzkumné šetření této práce významné zejména otázky č. 1, 2, 3, 5, 6. Vyšší vypovídající hodnotu přikládáme otázkám č. 1, kde se respondenti vyjadřují přímo k počtu hodin volného času po vyučování a č. 2, ve které nás zajímá jejich vlastní názor na dostatek a subjektivní vnímání množství volného času pro sebe. Ostatní otázky zahrnují preferované činnosti ve volném čase, ale jsou neméně důležité, neboť pokud by respondenti neměli dostatek volného času, nemohli by se těmto činnostem věnovat.

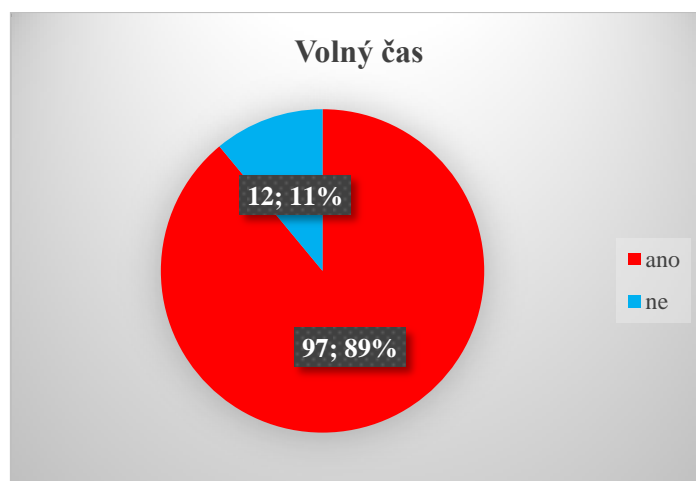
Grafické znázornění vyhodnocených odpovědí na otázku č. 1, která zjišťovala počet hodin volného času dětí po vyučování, je uvedeno na obrázku č. 6.

Obrázek č. 6: Počet hodin volného času

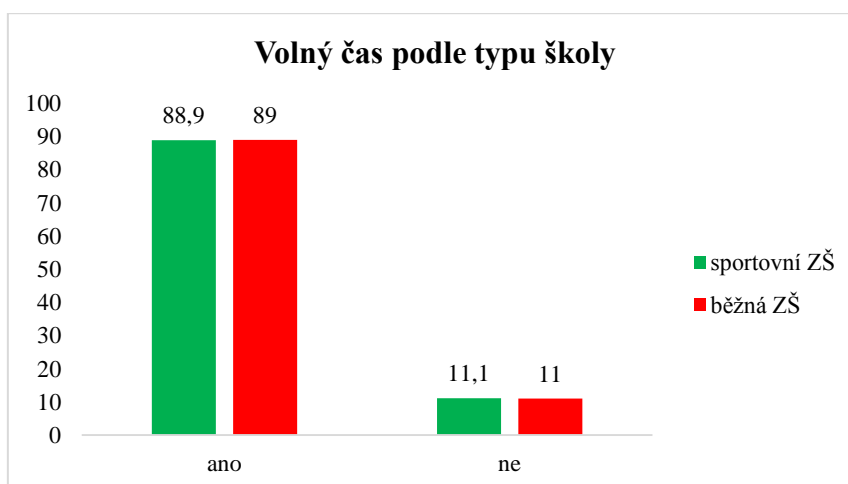
Z celkového počtu respondentů uvedlo pouze 7 chlapců, což je pouze 6% z výzkumného souboru, že má po vyučování jen jednu hodinu volného času. Naproti tomu 17% respondentů v dotazníku označilo, že má po vyučování více než čtyři hodiny volného času, 28% má tři hodiny a čtyři hodiny volného času udává 26% chlapců, čímž dostaneme celkem 71% respondentů, které mají denně tři a více hodin volného času po vyučování. Zbývající skupina chlapců, která v dotazníku uvedla, že má každý den po vyučování pouze jednu nebo dvě hodiny volného času, představuje 29% z celkového počtu respondentů.

V otázce č. 2 měli chlapci vyslovit názor, zda si myslí, že mají po splnění všech svých povinností dostatek volného času pro sebe. Výsledný názor dětí je uveden na obrázku č. 7, kde si z celkového počtu respondentů téměř 90% dětí myslí, že mají po splnění všech svých povinností dostatek volného času pro sebe.

Obrázek č. 7: Dostatek volného času

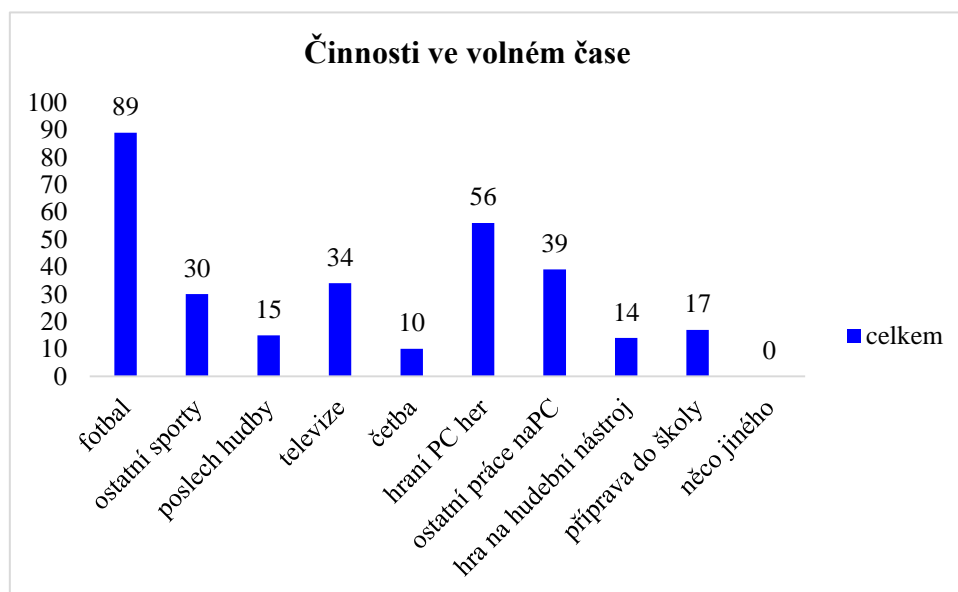
Při vyhodnocování získaných údajů jsme se dále zaměřili na porovnání názorů na dostatek volného času v závislosti na typu základní školy, kterou respondenti navštěvují. Na obrázku č. 8 jsou uvedeny názory chlapců na dostatek volného času po vyučování, který mají pro sebe k dispozici. Jelikož jsme v tomto případě porovnávali údaje dvou početně nevyrovnaných skupin respondentů, výsledky jsou v grafické podobě vyjádřeny v procentech.

Obrázek č. 8: Dostatek volného času podle typu navštěvované školy

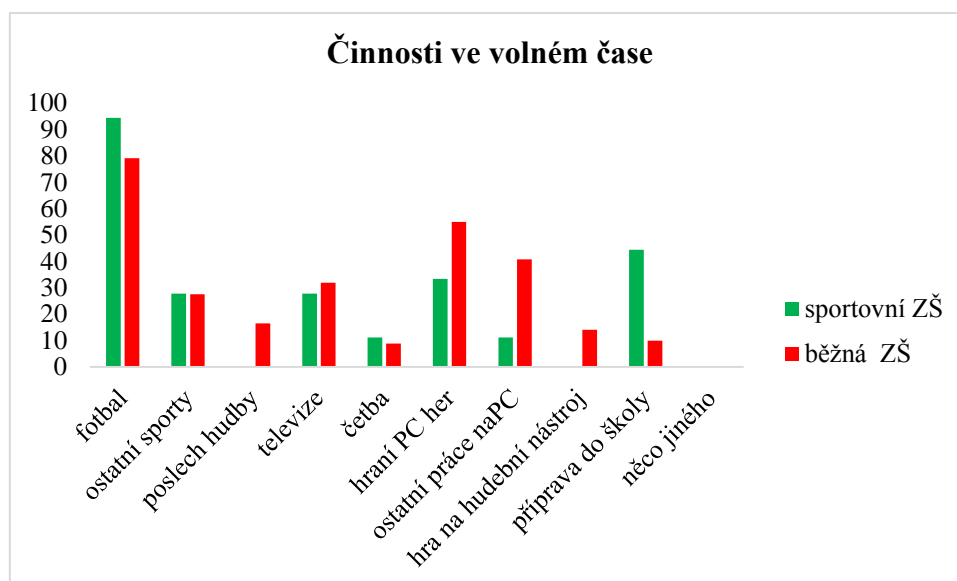
Z výsledného srovnání je patrné, že se žáci ze sportovně zaměřené školy shodují v názoru na dostatek volného času po vyučování se žáky navštěvující běžné základní hradecké školy.

Cílem **výzkumné otázky č. 1** bylo zjistit, jaké druhy zájmových aktivit respondenti ve volném čase preferují? Potřebné údaje byly získány vyhodnocením otázky č. 3 v dotazníku. Její smysl spočíval v předpokladu, že děti volný čas mají, proto se mohou věnovat oblíbeným činnostem a aktivitám. Celkový přehled nejvíce preferovaných činností je nejprve uveden souhrnně z celkového počtu respondentů, dále pak s ohledem na typ navštěvované základní školy v % na obrázku č. 10, souhrnné údaje a celkové počty dle školy jsou zaznamenány v tabulkách č. 5 a 6 v příloze D.

Obrázek č. 9: Přehled činností ve volném čase

Z celkového přehledu činností ve volném čase respondenti na první pozici mezi ostatními aktivitami volí fotbal, následují činnosti spojené s využíváním PC techniky. Také poslech televize má mezi oblíbenými aktivitami respondentů své místo, naopak četba knih mezi preferované aktivity volného času nepatří. Není důležité, kolik respondentů označilo tu či onu aktivitu, hlavní je zjištění, že chlapci mají po vyučování dostatek volného času pro sebe, aby se mohli věnovat některé z výše uvedených činností a odreagovat se od školních povinností.

Obrázek č. 10: Přehled činností ve volném čase podle typu navštěvované školy

Z obrázku č. 10 je patrné, že respondenti obou skupin preferují ve volném čase sportovní aktivity, z nichž v případě žáků ze sportovně zaměřené školy dominuje fotbal. Pokud se zaměříme na ostatní aktivity respondentů, můžeme zjistit, že jsou rozdíly v přípravě do školy, kde výrazně převažují v kladném přístupu žáci ze sportovní školy, žáci z běžných škol se naopak více věnují hrám a ostatním činnostem spojeným s využíváním PC.

Zpracováním a vyhodnocením údajů otázky č. 4 z dotazníku bylo zjištěno, že mezi nejoblíbenější aktivity volného času respondentů patří kromě fotbalu i další druhy sportu, jako např. florbal, basketbal, volejbal, plavání a cyklistika. Jako další možné aktivity chlapci často uváděli pobyt venku s kamarády, četbu, stavění lega, využívání internetu a hry na PC, ale také se objevilo chození na ryby nebo do keramického kroužku. Pro nejoblíbenější aktivitu, kterou je pro mnohé respondenty také fotbal, se vyslovilo 75 (68,8%) respondentů.

Otázky č. 5 a č. 6 byly poslední, které byly zaměřeny na volný čas respondentů. Zjišťovaly údaje, zda respondenti navštěvují ve volném čase kromě fotbalu nějaké další zájmové kroužky a zároveň kolikrát týdně se těchto dalších zájmových aktivit účastní.

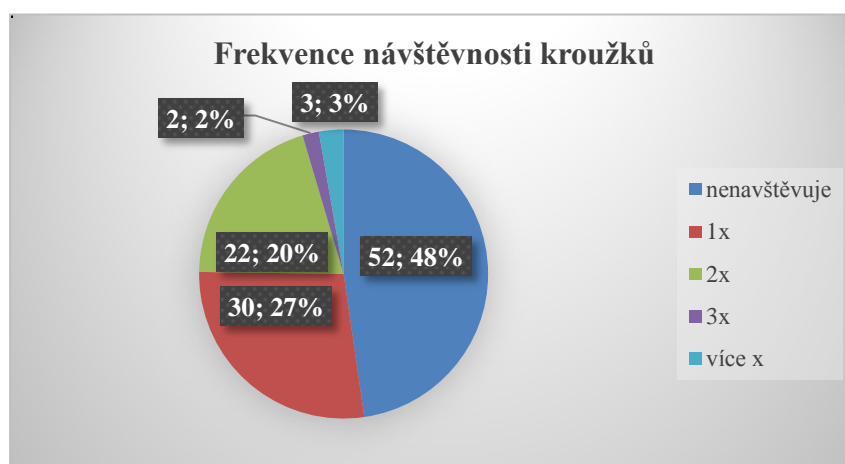
Otázka č. 5 měla ve své podstatě zjistit, zda mají chlapci dostatek volného času na to, aby mohli trávit svůj volný čas zájmovou činností. Základem pro vyhodnocení této otázky byl co nejvyšší počet kladných odpovědí. Přehled dosažených výsledků je v příloze D. Souhrnný výsledek odpovědí je na obr. č. 11.

Obrázek č. 11: Návštěva dalšího zájmového kroužku mimo fotbalu

Dle výsledného grafického zobrazení odpovědí na otázku č. 5 je patrné, že 52% respondentů navštěvuje mimo fotbalu další zájmový kroužek a 48% chlapců nikoliv. Při vyhodnocení této otázky však musíme vzít v úvahu, že další doplňující údaje nám přinese vyhodnocení otázek č. 6 a 9.

V otázce č. 6 bylo zjišťováno, kolikrát týdně se respondenti mohou věnovat svým oblíbeným činnostem v zájmovém kroužku. Tato otázka byla také zaměřena na množství volného času chlapců po vyučování, a tudíž sloužila k potvrzení či vyvrácení hypotézy č. 1. Souhrnné výsledky šetření jsou uvedeny v příloze D, přehledné vyjádření je na obrázku č. 12.

Obrázek č. 12: Frekvence návštěvnosti dalších kroužků mimo fotbalu

V otázce č. 5 bylo zjištěno, že z celkového počtu respondentů navštěvuje 52% respondentů mimo fotbalu další zájmový kroužek. z této skupiny jsme vyhodnocením otázky č. 6 získali údaje o tom, že 30 chlapců chodí na další kroužek 1x týdně (52%), 22 chlapců 2x týdně (43%), zbylých 5 chlapců 3x a vícekrát.

Závěr H1: Na základě zjištěných údajů přijímáme H1 jako platnou. Vyhodnocením získaných údajů jsme se přesvědčili o tom, že respondenti mají po vyučování dostatek volného času nezávisle na typu základní školy, kterou navštěvují, neboť obě skupiny žáků uvádějí 89% kladných odpovědí na otázku č. 2 v dotazníku. Také ostatní otázky, které sytily hypotézu č. 1, významně přispěly k objasnění zkoumané problematiky.

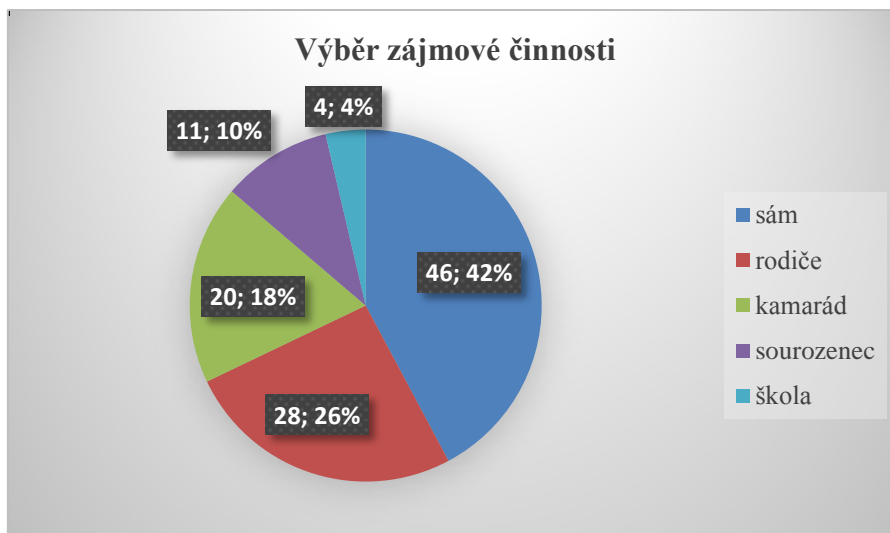
Závěr H2: Na základě zjištěných údajů odmítáme H2 jako platnou, neboť vyhodnocením otázky č. 3 v dotazníku bylo zjištěno, že jsou patrné rozdíly v trávení volného času chlapců ze sportovních škol a základních škol běžného typu.

4.4.2 Rodina a fotbal

Nejvýznamnější roli při realizaci volného času dětí a mládeže hraje rodina, která je základní sociální skupinou ve společnosti a zároveň primárním prostředím socializace jedince. v rodině dítě získává první zkušenosti s využíváním a trávením volného času, přičemž prvními vzory jsou pro každého jedince rodiče. Výběr volnočasových aktivit dítěte je ovlivněn mnoha činiteli, z nichž je velmi často rozhodující vliv nejbližších rodinných příslušníků.

Potřebné údaje pro zjištění role rodiny, která se velmi významným způsobem uplatňuje ve volném čase dětí, byly získány vyhodnocením několika otázek z dotazníku (č. 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15), jež sloužily k zodpovězení výzkumné otázky č. 2, v níž jsme zjišťovali, jakým způsobem se rodiče podílejí na výběru fotbalu jako volnočasové aktivitě respondentů? Rodinnému prostředí se zaměřením na sportovní a jiné aktivity rodičů byly věnovány otázky č. 16 a 17.

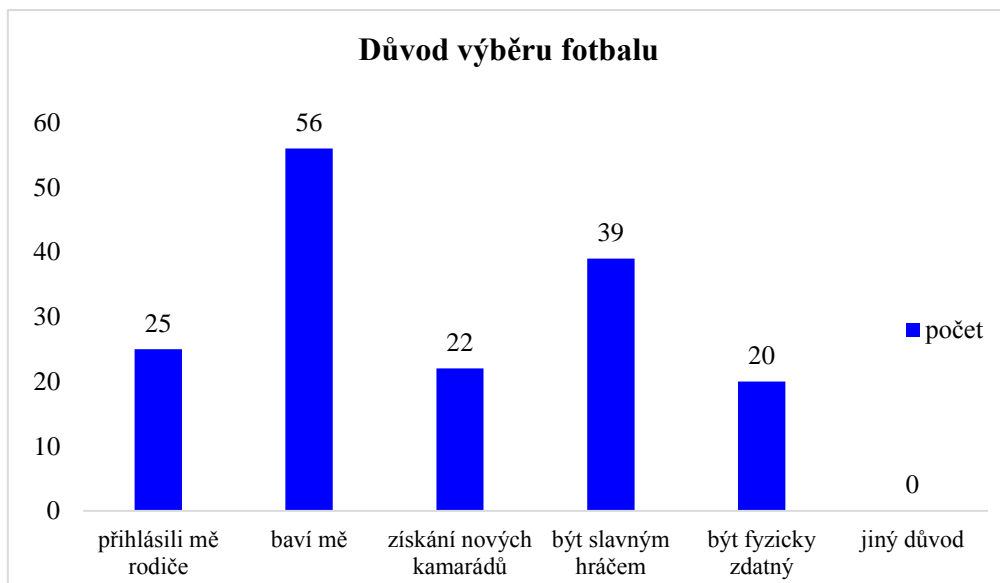
Otázka č. 7 zjišťovala, na čí doporučení si respondenti zvolili fotbal za svou volnočasovou aktivitu. Zda se rozhodují na základě vlastní volby nebo dají na rady rodičů, sourozenců, kamarádů či školy. Předpokládali jsme, že při výběru fotbalu jako zájmové aktivity chlapců bude mít rozhodující vliv názor rodičů, což platí zejména pro respondenty, kteří odpovídali, že se do trénování fotbalu zapojili již v předškolním věku. Výsledné údaje jsou zobrazeny na obrázku č. 13.

Obrázek č. 13: Výběr zájmové činnosti

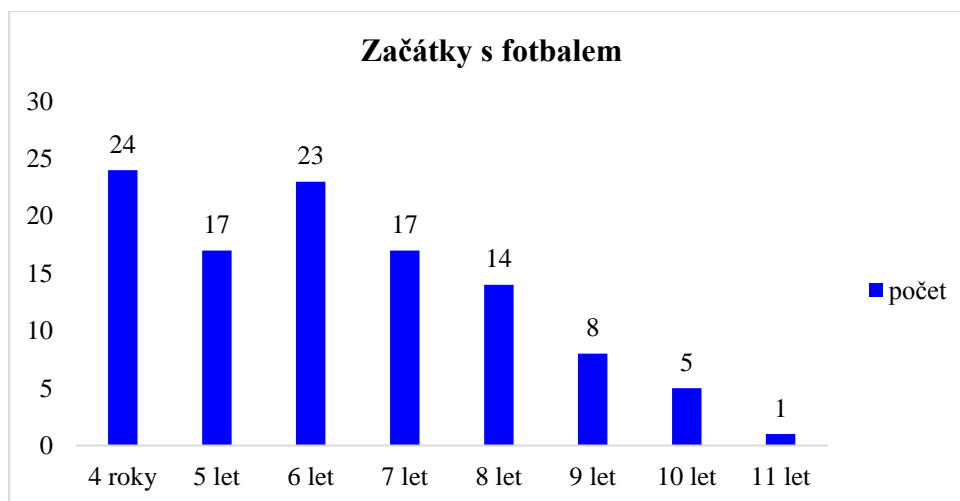
Původní předpoklad, že rodiče budou ve většině případů volit fotbal za volnočasovou aktivitu respondentů, se nenaplnil, neboť výsledné vyhodnocení získaných údajů vypovídá o tom, že si chlapci vybrali fotbal převážně na základě vlastního rozhodnutí. Tato skupina tvoří 42% z jejich celkového počtu. Na druhé pozici se projevil vliv rodičů, jejichž podíl činí 26%, třetí místo zaujímá rozhodnutí na základě doporučení od kamarádů, představuje 18%. Za povšimnutí stojí i ovlivnění sourozenci s 10%, neboť pokud připočítáme 26% za skupinu rodičů, dostaneme se na hodnotu 36%, což můžeme považovat za celkové ovlivnění výběru fotbalu zastoupené rodinou. Ve vyhodnocení této otázky jsou zanedbatelné hodnoty dosažené ovlivněním výběru na základě doporučení školy, neboť tvoří pouze 4% z výzkumného souboru.

Vliv rodičů při výběru fotbalu jako volnočasové aktivity respondentů se mohl projevit i v otázce č. 8, která zjišťovala důvod této volby. Grafické znázornění odpovědí ukazuje obrázek č. 14. z tohoto přehledu je patrné, že jsme stejně jako v otázce č. 7, získali podobné údaje, tzn., že si respondenti zvolili fotbal sami na základě vlastního rozhodnutí proto, že je baví jako hra. Další možnosti, které mohli chlapci vybírat při vyplňování otázky č. 8, budeme vyhodnocovat, při zpracování otázek z dotazníku, které byly zaměřené na oblast fotbalu.

Obrázek č. 14: Důvod výběru fotbalu

Pro určité druhy sportů je nezbytné, aby do nich byli zájemci zapojeni v raném věku, pokud se z nich mají v budoucnu stát vrcholoví sportovci dosahující nejlepší možné výkony, výsledky a zasloužené úspěchy. To platí i pro fotbal, který mnohdy chlapci začínají provozovat již v předškolním věku. v této souvislosti byla do dotazníku zařazena otázka č. 10, jejímž cílem bylo zjistit, od kolika let se respondenti věnují fotbalu. Výsledky jsou uvedeny na obrázku č. 15.

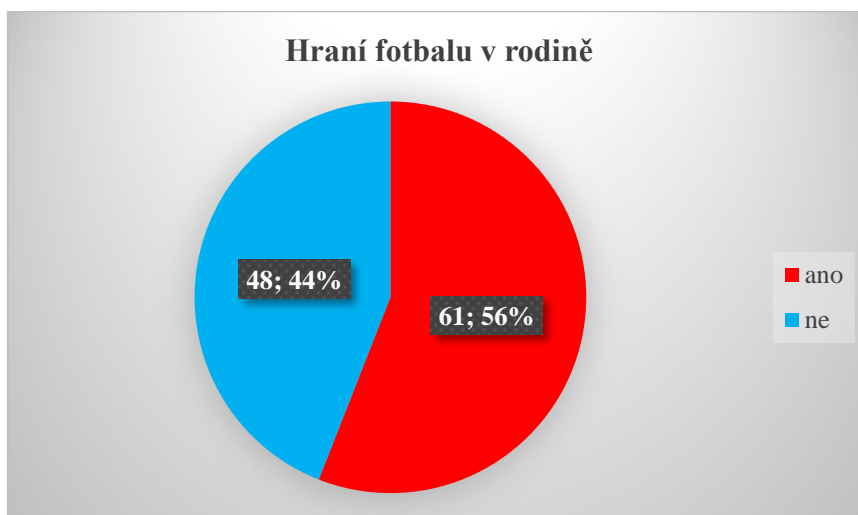

Obrázek č. 15: Věk chlapců, od kterého se věnují fotbalu

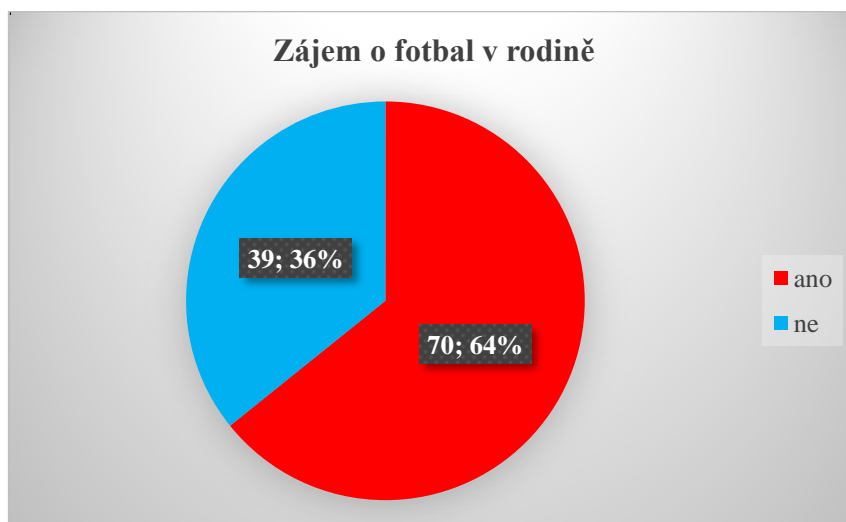
Z obrázku č. 15 je patrné, že 64 respondentů (58,9%) z celkového počtu uvedlo, že se věnují fotbalu od čtyř, pěti nebo šesti let. Na základě tohoto zjištění můžeme konstatovat, že v tomto případě je vliv rodiny na výběru fotbalu jako volnočasové aktivitě respondentů

prokazatelný, neboť se do něho někteří chlapci zapojují již v předškolním věku a ve značné míře i na počátku povinné školní docházky.

Otázky č. 11 a 12 byly orientovány na rodinné příslušníky respondentů a zjišťovaly, zda někdo z rodiny hraje nebo hrál fotbal nebo se o fotbal zajímá. Přehledné vyjádření výsledných údajů zobrazují obrázky č. 16 a 17.

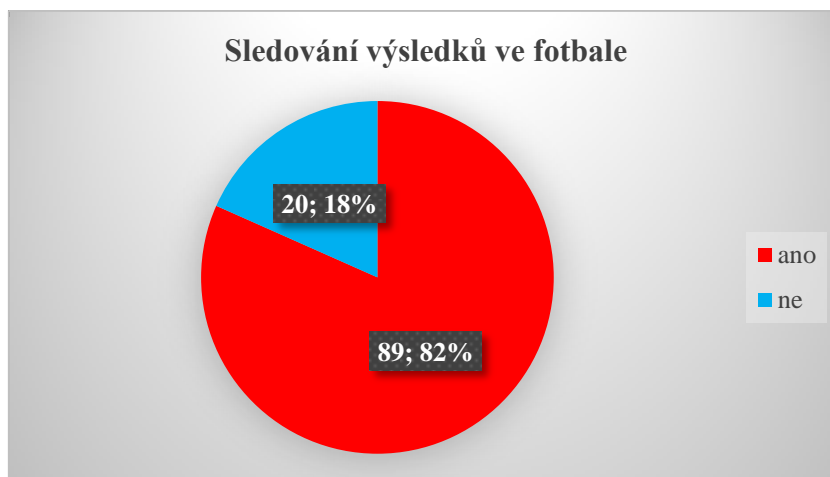
Obrázek č: 16: Hraní fotbalu v rodině

Obrázek č: 17: Zájem o fotbal v rodině

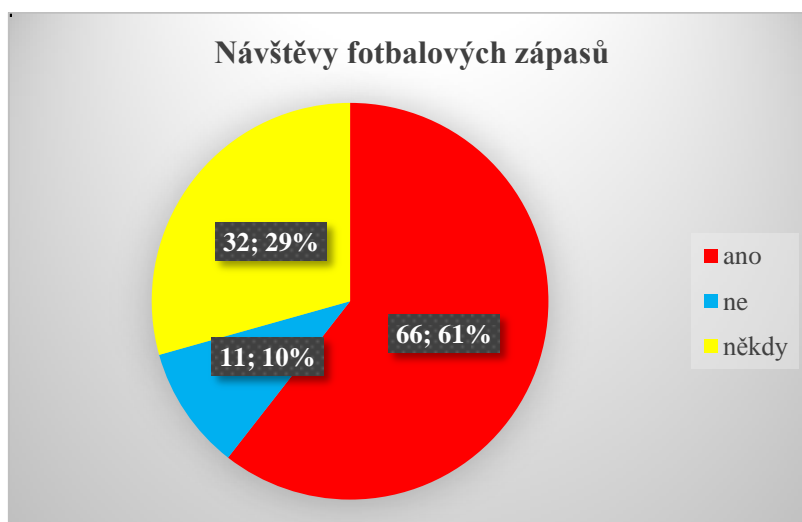
Na obou obrázcích je patrné, že se v rodinách respondentů hraje nebo hrál fotbal a také, že se rodinní příslušníci o fotbal zajímají. Pokud bychom se zaměřili na jednotlivé členy rodiny, nejvíce se ve fotbale uplatňují mužští zástupci – otec, bratr, dědeček, strýc, ale v několika odpovědích zaznělo i matka a sestra.

Následující dvojice otázek č. 14 a 15 byla zaměřena na psychickou podporu respondentů od rodinných příslušníků, zejména od rodičů. Zájem rodičů o fotbalové výsledky respondentů zjišťovala otázka č. 14, jejíž vyhodnocení znázorňuje obrázek č. 18.

Obrázek č. 18: Zájem rodičů o fotbalové výsledky

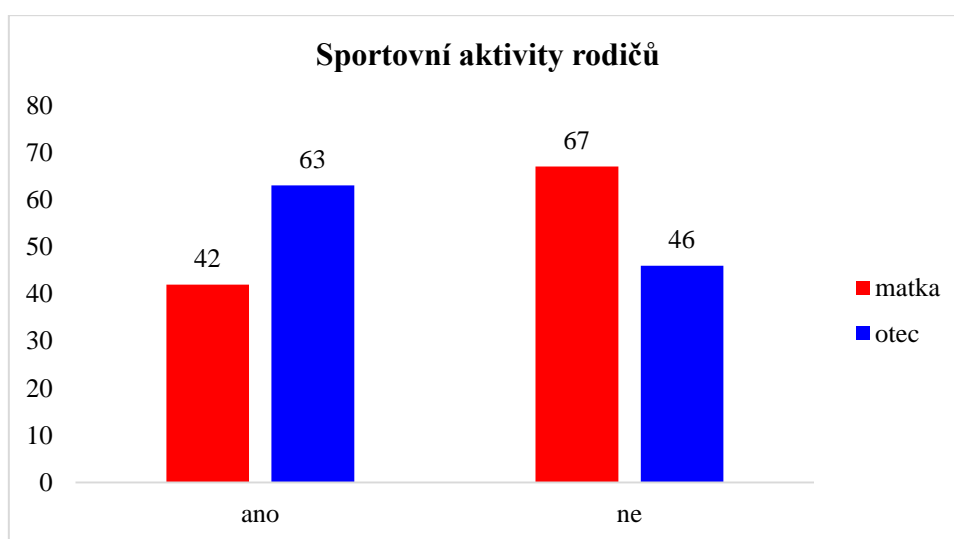
Na obrázku č. 19 je zobrazeno vyhodnocení otázky č. 15, která se zabývala zjištěním, zda se rodiče jezdí dívat na fotbalové zápasy respondentů.

Obrázek č. 19: Návštěvy fotbalových zápasů rodiči respondentů

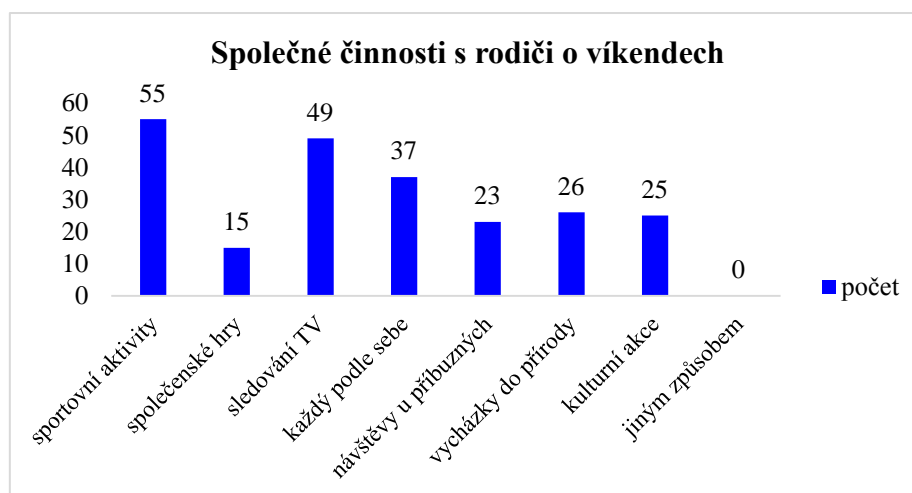
Vyhodnocením otázek č. 14 a 15 jsme dospěli k závěru, že v případě výzkumného šetření této práce se potvrdilo to, co zdůrazňuje Hofbauer (15, s. 61 - 63), že cílem každé rodiny by měl být aktivní zájem o to, aby její děti mohly svůj volný čas prožívat bohatě a smysluplně, na základě svého dobrovolného rozhodnutí a současně za citlivého vedení ze strany rodičů.

Jak již bylo uvedeno v kapitole 1.4.1 „*Má-li se dítě naučit správně využívat svůj volný čas, musíme ho k tomu vhodně motivovat a stimulovat. Úkolem rodičů je dát svým dětem dostatek podnětů a návrhů k různým činnostem, nenásilnou formou je zasvětit do svých zálib a koníčků, a pokud je to možné být jim vzorem a příkladem. Společné a dlouhodobé provádění zájmové činnosti rodičů s dětmi je výrazným povzbuzením a ideálním základem pro budoucí rozvoj aktivit u dětí samotných.*“ Žumárová (40, s. 94). Zda byl potvrzen uvedený citát i v tomto výzkumném šetření, zjišťovala dvojice otázek č. 16 a 17. Na sportovní aktivity rodičů byla zaměřena otázka č. 16, na společné aktivity respondentů s rodiči o víkendech otázka č. 17. Výsledné odpovědi jsou zaznamenány v grafické podobě na obrázcích č. 20 a 21.

Obrázek č. 20: Sportovní aktivity rodičů

Na obrázku č. 20 je patrné, že se sportovním aktivitám věnují ve větším počtu otcové respondentů s tím, že mezi preferované a nejčastěji uváděné sportovní aktivity patří fotbal, hokej, volejbal, běh, cvičení v posilovně, jízda na kole, tenis. v případě, že se do sportu zapojují matky respondentů, volí nejčastěji různé formy cvičení, volejbal, běh, jízdu na kole nebo populární druhy tanců jako je např. zumba.

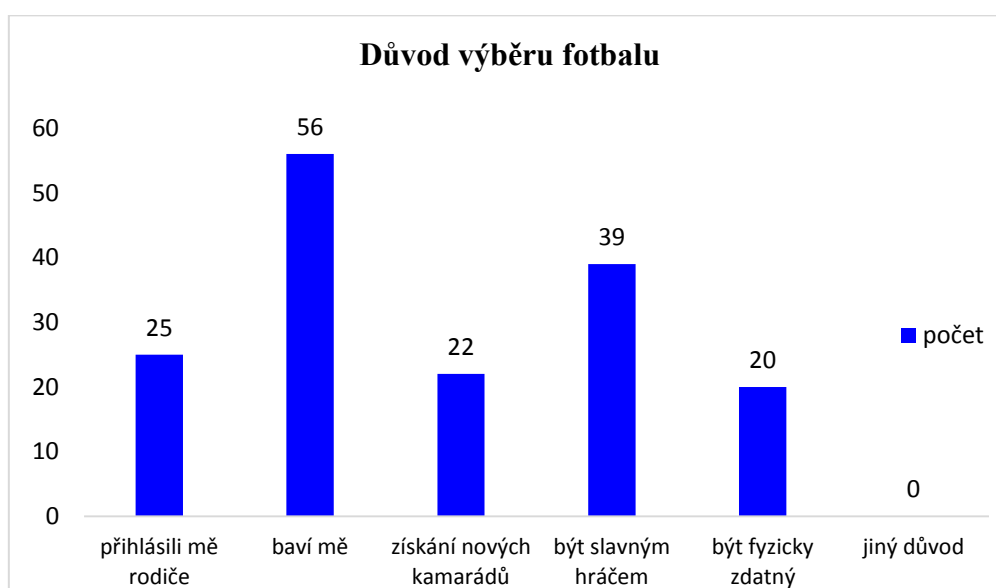

Obrázek č. 21: Společné činnosti s rodiči o víkendech

Na základě dosažených výsledků můžeme potvrdit, že pro respondenty zapojené do tohoto výzkumného šetření jsou rodiče vzorem a příkladem pro zapojení do sportovních a jiných aktivit, čímž kladou základ pro budoucí rozvoj aktivit u dětí samotných.

Poslední oblast, do které je zaměřeno výzkumné šetření této bakalářské práce, se týká fotbalu. Za účelem získání odpovědí na výzkumnou otázku č. 3, která bude zjišťovat nejen důvod výběru fotbalu jako volnočasové aktivity, ale i jeho přínos pro respondenty, byly v dotazníku vytyčeny otázky č. 8, 9, 13, 18, 19 a 20.

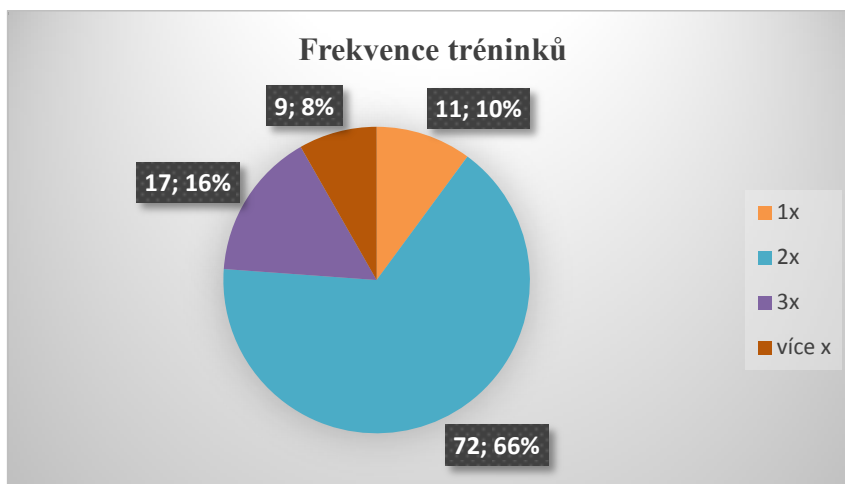
Otázkou č. 8 jsme se již zabývali při zpracování otázek z dotazníku, které mapovaly oblast rodiny. v tomto případě se zaměříme na okolnosti, které respondenty vedly k tomu, že si fotbal zvolili za svou volnočasovou aktivitu. Grafické znázornění zobrazuje obrázek č. 22.

Obrázek č. 22: Důvod výběru fotbalu

Na obrázku č. 22 vidíme, že největší počet respondentů (51,3%) z celkového souboru uvádí, že si vybrali fotbal za svou volnočasovou aktivitu proto, že je baví jako hra. Další pozici zaujímá sláva a přihlášení rodiči. Za významné považujeme také označení, že si chlapci fotbal zvolili, aby získali nové kamarády a byli fyzicky zdatní.

Zodpovědnost respondentů při docházce na tréninky a jejich frekvenci za týden zjišťovaly otázky č. 9 a 13. Výsledky vyhodnocených odpovědí zobrazují obrázky č. 23 a 24.

Obrázek č. 23: Frekvence fotbalových tréninků

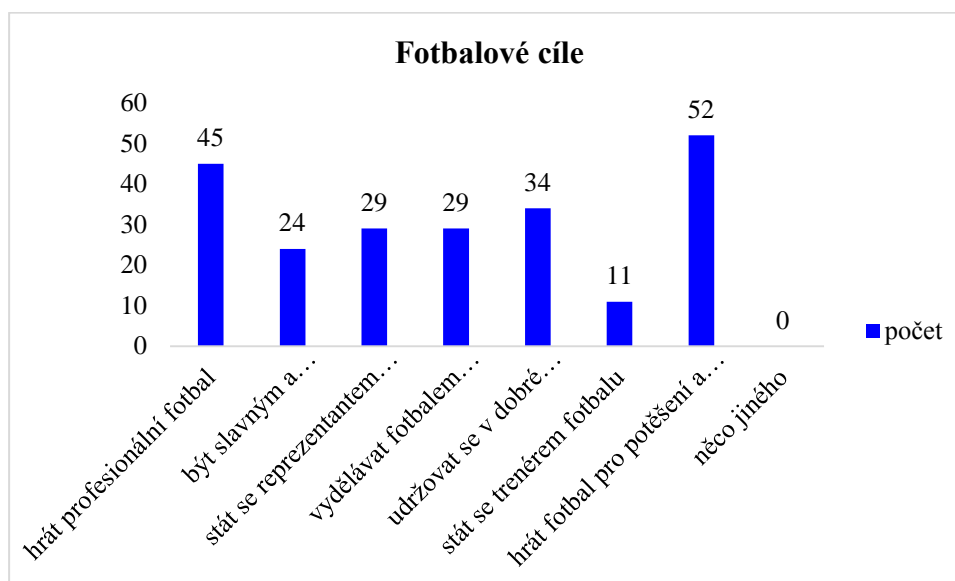
Dle obrázku č. 23 navštěvuje největší počet respondentů (66%) fotbalové tréninky 2x týdně, další skupina zastoupená 16% 3x týdně.

Obrázek č. 24: Pravidelná docházka na tréninky

Vyhodnocením otázky č. 13 bylo zjištěno, že 88% chlapců bere fotbal zodpovědně a chodí na fotbalové tréninky pravidelně.

Otázky č. 18 a 19 zjišťovaly cíle a přínos fotbalu pro respondenty. Na obrázku č. 25 jsou uvedeny priority respondentů z nabízených možností při vyplňování otázky č. 18.

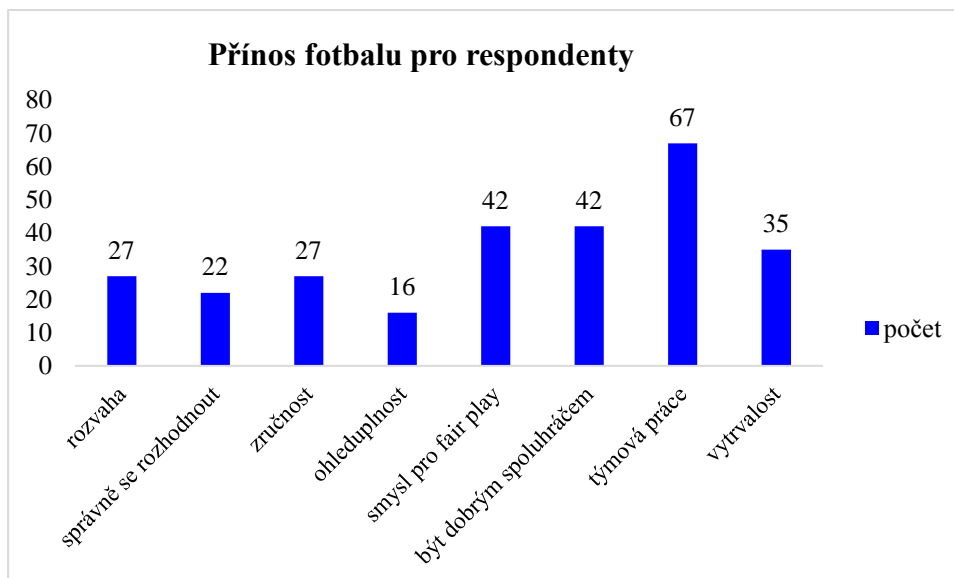

Obrázek č. 25: Fotbalové cíle

Dle obrázku č. 25 je patrné, že pro respondenty je prioritou hrát fotbal pro potěšení a zábavu, což je i dle našeho názoru nejdůležitější v každém sportu i jakékoliv jiné zájmové aktivitě. Také volba respondentů „udržovat se v dobré fyzické kondici“ je zvlášť pro současnou mladou generaci velmi žádoucí, protože současný životní styl s každodenním několika hodinovým vysedáváním u PC a televize dospívajícímu organismu neprospívá.

V otázce č. 19 jsme respondentům poskytli prostor, aby se sami vyjádřili k tomu, v čem vidí největší přínos fotbalu a co pro ně fotbal znamená. Jelikož v mnoha případech tato otázka nebyla vyplněna nebo byly popisovány nabízené možnosti z předchozí otázky č. 18, zahrnuli jsme její vyhodnocení pouze do souhrnného tabulkového vyhodnocení otázek z dotazníku (viz příloha D), neboť se domníváme, že grafické znázornění otázky č. 19 by nemělo vypovídající hodnotu.

Otázka č. 20 v dotazníku měla přinést odpovědi na to, čemu se respondenti díky fotbalu naučili. i v této otázce bylo možné zvolit více možností pro odpověď, takže výsledné hodnoty jsou uvedeny v počtu odpovědí, nikoliv v % vyjádření. Názory mladých fotbalistů vyjadřuje obrázek č. 26.

Obrázek č. 26: Přínos fotbalu pro respondenty

Není pochyb o tom, že fotbal je kolektivní hra. Toto tvrzení je podpořeno i vyhodnocením a grafickým znázorněním otázky č. 20, neboť největší počet respondentů uvádí za atribut fotbalu týmovou práci. Také další volby v následném pořadí „být dobrým spoluhráčem“ a „smysl pro fair play“ podporují tezi, že fotbal je kolektivní hra. Toto zjištění je pozitivní zejména proto, že si to uvědomují i respondenti zapojení do výzkumného šetření této práce ve věkové kategorii 9 – 14 let. Samozřejmě, že i další dovednosti a schopnosti, které respondenti díky fotbalu získali, rozvinuli nebo zdokonalili, jsou neméně důležité a pro rozvoj osobnosti přínosné.

4.5 Shrnutí výzkumného šetření

Výzkumné šetření probíhalo v Hradci Králové a v Předměřicích nad Labem. Zvolenou skupinu respondentů tvořili žáci ze základních škol, kteří jsou registrováni ve fotbalových klubech v několika městských lokalitách Hradce Králové a jedné tělovýchovné jednotě v Předměřicích nad Labem. Do výzkumného šetření bylo zapojeno 109 respondentů ve věkové kategorii 9 -14 let.

Výzkumné šetření bylo nejprve zaměřeno na **oblast volného času**, především na jeho množství a efektivní využívání. z toho důvodu směřovaly jednotlivé otázky v dotazníku na počet hodin volného času po vyučování, vlastní názory respondentů na jeho dostatek, oblíbené volnočasové aktivity a zájmové kroužky. Jelikož byl výběrový soubor tvořen respondenty z fotbalových klubů, není divu, že nejvíce preferovanou činností ve volném čase

byl zvolen fotbal, za další oblíbenou aktivitu v pořadí byla vybrána hra a jiné práce spojené s využíváním PC techniky. Jelikož jsme si vytyčili za cíl práce stanovit, zda existují rozdíly ve způsobu trávení volného času mezi chlapci ze základních škol sportovně zaměřených proti chlapcům z ostatních základních škol v Hradci Králové, zaměřili jsme se na porovnání jednotlivých činností ve volném čase podle typu školy, kterou respondenti navštěvují. v dotazníku se tímto zjištěním zabývala otázka č. 3. Odlišné výsledky byly dosaženy zejména v položce fotbal, hraní PC her, hra na hudební nástroj a příprava do školy (viz obrázek č. 10), kde bylo potvrzeno, že chlapci ze sportovní školy se věnují fotbalu v téměř 95%, zatímco chlapci z běžných škol v 80%. Také přípravě do školy se chlapci ze sportovně zaměřené školy věnují ve větším počtu. u využívání PC techniky je tomu naopak, v tomto případě se žáci z běžných škol více věnují hrám a ostatním činnostem spojeným s využíváním PC techniky. Zajímavé je i zjištění, že poslech hudby a hru na hudební nástroj neuvedl žádný respondent ze sportovně zaměřené školy.

Další část výzkumného šetření směřovala do **oblasti rodiny**. Bylo zjištěno, že se rodiče zajímají o výsledky, jakých respondenti dosahují ve fotbale, jezdí se dívat na fotbalová utkání, v nichž jejich chlapci hrají a v některých případech se podíleli i na výběru fotbalu jako zájmové aktivity. Tento fakt je podpořen také tím, že téměř 60% respondentů uvedlo, že se věnuje fotbalu od předškolního věku nebo od nástupu do základní školy. To nepochybně svědčí o tom, že rodiče ovlivňují výběr volnočasových aktivit takto starých dětí, protože děti ve věku 4-6 let se sotva mohou samy rozhodnout, jakou zájmovou činnost si zvolí.

Poslední část výzkumného šetření byla věnována **fotbalu**. z dosažených výsledků, odpovědí a názorů respondentů je zřejmé, že fotbal je pro ně přínosem a vhodně zvolenou volnočasovou aktivitou, která jim přináší radost ze hry, učí je týmové spolupráci a udržuje je v dobré fyzické kondici. v neposlední řadě fotbal přispívá k rozvoji schopností a dovedností jako je například vytrvalost, rychlost, obratnost, rozvaha, smysl pro fair play a mnoho dalších.

Závěr

Fotbal je sport, který se může právem pyšnit bohatou historií a tradicí. Se všemi svými podobami a druhy mu patří prvenství mezi nejrozšířenějšími sporty na světě. Tato týmová sportovní hra neustále láká spoustu lidí všech věkových skupin na tribuny stadionů a k televizním obrazovkám. Současný fotbal klade na hráče neustále vyšší nároky. Základem je rychlost, technické dovednosti s míčem, fotbalové myšlení a schopnost rychle se rozhodnout.

Mnoho dětí vidí v profesionálních hráčích svůj vzor, ke kterému se snaží co nejvíce přiblížit. Cesta k vrcholovému fotbalu je však velice dlouhá a náročná. Na samotný vrchol se dostanou pouze hráči, kteří jsou pohybově talentovaní, jsou ochotni na sobě neustále pracovat, zlepšovat se, rozvíjet a zdokonalovat nejen svoje sportovní a pohybové dovednosti, ale i svoji osobnost. Naši pozornost si ale zaslouží i hráči, kteří hrají na nižších úrovních jen tak pro radost a potěšení ze hry. Právě tyto hráči společně s dalšími fotbalovými nadšenci tvoří základ fanoušků a příznivců fotbalu, bez nichž by fotbal nebyl takovým světovým fenoménem, kterým v současnosti bezesporu je.

Společně se zvyšováním nároků se snižuje věk dětí, které s fotbalem začínají, o čemž jsme se přesvědčili i při zpracování této bakalářské práce. Pro tyto malé fotbalisty zřizují fotbalové kluby kategorie přípravek a fotbalových školiček, na které navazují další kategorie mládeže. O tyto děti se často starají nadšení amatérští trenéři, většinou z řad tatínek, kteří hrají nebo v minulosti hrávali fotbal a mohou tudíž čerpat při výchově nových fotbalových talentů ze svých zkušeností. Samozřejmě však musí mít na paměti, že děti nejsou malí dospělí, a proto i přístup trenérů musí být odlišný. Každá věková kategorie má svá specifika a to nejen co se týká tréninkové náplně, ale i v souvislosti s přístupem k těmto dětem. Tyto odlišnosti by měli znát všichni, kdo pracují s mládeží, a to jak na nejvyšší úrovni, tak i na úrovni malých klubů, ze kterých se hráči mohou vypracovat až na úplný fotbalový vrchol.

V teoretické části bakalářské práce jsme se zaměřili na získání základních poznatků z oblasti volného času respondentů. V úvodních kapitolách práce jsme vymezili volný čas, jeho funkce a faktory, které trávení volného času ovlivňují. Připomněli jsme nezastupitelnost hry ve volném čase dětí, zmínili jsme důležitost výchovy a vliv rodiny na utváření a trávení volného času dětí.

V následujících kapitolách teoretické části práce jsme se zabývali sportem jak z obecného pohledu, tak i v souvislosti se zaměřením na výchovu ke sportu u dětí. v dílčích kapitolách byla představena ZŠ Sever se sportovními třídami, kde probíhá výuka s rozšířenou

tělesnou výchovou, a fotbalový klub FC Hradec Králové, který úzce spolupracuje se ZŠ Sever při výuce, přípravě a výchově fotbalových talentů.

V poslední kapitole práce jsme stručně nastínili historii fotbalu, po té jsme ho představili jako hru, uvedli jsme základní pravidla a formy fotbalu.

V empirické části práce jsme vycházeli ze tří základních oblastí – volného času, rodiny a fotbalu. Na základě stanovených cílů, studia odborných pramenů a dostupných výsledků, byly formulovány 2 hypotézy z oblasti volného času a 3 výzkumné otázky po jedné pro oblast volného času, rodiny a fotbalu. Vyhodnocením dosažených výsledků byla získána odpověď na vytyčený cíl této bakalářské práce, kterým bylo stanovit, zda existují rozdíly v množství a ve způsobu trávení volného času mezi chlapci ze základních škol sportovně zaměřených proti chlapcům z ostatních základních škol v Hradci Králové.

Domníváme, že cíle a předpoklady, které jsme si na počátku vytyčili a s nimiž jsme do tvorby této bakalářské práce vstupovali, byly splněny. Je třeba podotknout, že výsledky a zjištění tohoto šetření platí pouze pro výběrový soubor zvolený pro tuto práci. Jsme si vědomi faktu, že oblast volného času dětí je velice široká a rozmanitá, tudíž je tato práce pouze nepatrnou částí a sondou do dané problematiky. Aby mohly být dosažené výsledky zobecněny, muselo by dojít k dalšímu prověřování a zkoumání.

Seznam literatury a jiných zdrojů

1. BLÍŽKOVSKÝ, Bohumír. Zvláštnosti, utváření, kultivace, vedení a výchovy ve volném čase. In *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. SPOUSTA, V., et al. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s. 118 – 119. ISBN 80-210-1007-X.
2. *Cesta mezi fotbalovou elitou*. [on line]. [cit. 28. 11. 2015]. Přístup z: <http://www.fchk.cz/O-klubu/Historie-klubu/CESTA-MEZI-FOTBALOVOU-ELITU.aspx>
3. ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1993. 415 s. ISBN 80-7066-534-3.
4. *Dětské páteři sezení nesvědčí; dítě potřebuje pohyb i svaly*. [on line]. [cit. 28. 11. 2015]. Přístup z: <http://www.ireceptar.cz/zdravi/detske-pateri-sezeni-nesvedci-dite-potrebuje-pohyb-i-svaly/>
5. *Dotazník on-line*. [on line]. [cit. 17. 12. 2015]. Přístup z: <http://www.dotaznik-online.cz/>
6. DOVALIL, Josef, CHOUTKOVÁ, Božena. 1. vyd. *Abeceda tréninku chlapců a děvčat*. Praha: Olympia, 1988. 190 s. ISBN neuvedeno.
7. FÁBRY, Viliam. *Volný čas a aktivita mestského člověka*. Bratislava: Výzkumný ústav kultury a veřejného mínění, 1970. 311 s. ISBN neuvedeno.
8. FAJFER, Zdeněk. *Trenér fotbalu mládeže (6-15 let)*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2005. 149 s. ISBN 80-7033-933-0.
9. FALTÝSKOVÁ, Jarmila. Koncepce výchovy ve volném čase. In *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. NĚMEC, J., a kol. Brno: Paido, 2002. s. 17, 21. ISBN 80-7315-012-3.
10. *Fotbal*. [on line]. [cit. 9. 12. 2015]. Přístup z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Fotbal>
11. *Futsal*. [on line]. [cit. 10. 12. 2015]. Přístup z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Futsal>
12. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2006. 207. s. ISBN 80-85931-79-6.
13. HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav, PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1.
14. *Hodnotová orientace dětí ve věku 6-15 let*. [on line]. [cit. 10. 1. 2016]. Přístup z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zpravy/1310479648.pdf>
15. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5.

16. HOLOUŠOVÁ, Drahomíra. *Základy pedagogiky I*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 89 s. ISBN 80-7067-575-6.
17. JÚVA, Vladimír a JÚVA, Vladimír. *Úvod do pedagogiky*. 4. vyd. Brno: Paido, 1999. 110 s. ISBN 80-85931-78-8.
18. KIRKENDALL, Donald, T. *Fotbalový trénink: rozvoj síly, rychlosti a obratnosti na anatomických základech*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 220 s. ISBN 978-80-247-4491-9.
19. *Koncepce státní podpory sportu*. [on line]. [cit. 28. 11. 2015].
Přístup z: <http://www.msmt.cz/file/15037/download/>
20. NAVARA, Milan, BUZEK, Mario, ONDŘEJ, Oldřich. *Kopaná (teorie a didaktika)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. 181 s. ISBN neuvedeno.
21. NĚMEC, Jiří. Hra a volný čas v 21. století. In *Volný čas a jeho současné problémy*. Sborník příspěvků přednesených na vědeckém sympoziu v Olomouci. Olomouc: Palackého univerzita, 2002. s. 83-84, 88-91. ISBN 80- 85783-37-1.
22. NĚMEC, Jiří, a kol. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002. 119 s. ISBN 80-7315-012-3.
23. PÁVKOVÁ, Jiřina, a kol. *Pedagogika volného času*. 3.vyd. Praha: Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6.
24. PERIČ, Tomáš. *Sportovní příprava dětí*. 1. vydání. Praha: Grada, 2004. 198 s. ISBN 80-247-0683-0.
25. PROKOP, Jiří. *Sociologie výchovy a školy*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita, 2001. 96 s. ISBN 80-7083-535-4.
26. PŘADKA, Milan. *Kapitoly z teorie výchovy*. Brno: PdF UJEP, 1978. 92 s. ISBN neuvedeno.
27. ROVNÝ, Miroslav. *Hry na volný čas*. 1. vyd. Bratislava: Šport, 1980. 160 s. ISBN neuvedeno.
28. SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8.
29. SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 115 s. ISBN 80-246-1039-6.
30. *Sportovní příprava dětí a mládeže*. [on line]. [cit. 28. 11. 2015].
Přístup z: <http://www.sportvital.cz/sport/talent/sportovni-priprava-deti-a-mladeze/>
31. *Školička*. Přístup z: <http://www.fchk.cz/Ostatni-tymy/Skolicka.aspx>
32. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [on line]. [cit. 2. 12. 2015].
Př. z: http://www.zssever.cz/admin/ckeditor/kcfinder/upload/files/bakalari/svp_2015.pdf

33. ŠMAHEL, Ivan. Osobnost a volný čas. In *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. SPOUSTA, V. et al. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s. 48 – 51. ISBN 80-210-1007-X.
34. ŠTURMA, Jaroslav. Jenom jako. *Přítomnost*. 2003.1. s. 37. ISSN 1211-3883.
35. VÁŽANSKÝ, Mojmir. *Volný čas a pedagogika zážitku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1992. 64 s. ISBN 80-210-0428-2.
36. VESELÁ, Jana. *Jak ve volném čase?* 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. 121 s. ISBN 80-7041-146-5.
37. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. [on line]. Praha: MŠMT, [cit. 25. 8. 2015].
Přístup z: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/olnycas.pdf>
38. VOTÍK, Jaromír. *Fotbal: trénink budoucích hvězd*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003. 137 s. ISBN 80-247-0463-3.
39. *Zásady programu IV. Sportovní třídy*. [on line]. [cit. 28. 11. 2015].
Přístup z: http://www.msmt.cz/file/8403_1_2
40. ŽUMÁROVÁ, Monika. Rodina a volný čas dětí. In *Rodina a otázky s ní související*. JANIŠ, K., SVATOŠ, T., et al. Hradec Králové: Gaudeamus, 1998. s. 93-97. ISBN 80-7041-842-7.
41. ŽUMÁROVÁ, Monika. Životní styl a jeho utváření. In *Člověk – prostředí – výchova*. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al. Brno: Paido, 2001. s. 154-159. ISBN 80-7315-004-2.

Přílohy

Příloha A: Seznam obrázků

Příloha B: Seznam tabulek

Příloha C: CD – ZŠ Sever sportovní třídy + koncepce sportovních tříd

Příloha D: Souhrnné tabulkové vyhodnocení položek z dotazníku

Příloha E: Dotazník

Seznam obrázků

- Obr. č. 1: Znak FC Hradec Králové
- Obr. č. 2: První fotbalové mužstvo SK Hradec Králové z r. 1906
- Obr. č. 3: Fotbalový míč
- Obr. č. 4: Složení respondentů podle věku
- Obr. č. 5: Složení respondentů podle fotbalového klubu
- Obr. č. 6: Počet hodin volného času
- Obr. č. 7: Dostatek volného času
- Obr. č. 8: Dostatek volného času podle typu navštěvované školy
- Obr. č. 9: Přehled činností ve volném čase
- Obr. č. 10: Přehled činností ve volném čase podle typu navštěvované školy
- Obr. č. 11: Návštěva dalšího zájmového kroužku mimo fotbalu
- Obr. č. 12: Frekvence návštěvnosti dalších kroužků mimo fotbalu
- Obr. č. 13: Výběr zájmové činnosti
- Obr. č. 14: Důvod výběru fotbalu
- Obr. č. 15: Věk chlapců, od kterého se věnují fotbalu
- Obr. č. 16: Hraní fotbalu v rodině
- Obr. č. 17: Zájem o fotbal v rodině
- Obr. č. 18: Zájem rodičů o fotbalové výsledky
- Obr. č. 19: Návštěvy fotbalových zápasů rodiči respondentů
- Obr. č. 20: Sportovní aktivity rodičů
- Obr. č. 21: Společné činnosti s rodiči o víkendech
- Obr. č. 22: Důvod výběru fotbalu
- Obr. č. 23: Frekvence fotbalových tréninků
- Obr. č. 24: Pravidelná docházka na tréninky
- Obr. č. 25: Fotbalové cíle
- Obr. č. 26: Přínos fotbalu pro respondenty

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1: Složení respondentů podle věku
- Tabulka č. 2: Složení respondentů podle fotbalového klubu
- Tabulka č. 3: Volný čas po vyučování
- Tabulka č. 4: Dostatek volného času
- Tabulka č. 5: Zájmové činnosti ve volném čase
- Tabulka č. 6: Zájmové činnosti ve volném čase podle typu navštěvované ZŠ
- Tabulka č. 7: Nejoblíbenější aktivita ve volném čase
- Tabulka č. 8: Zájmový kroužek mimo fotbalu
- Tabulka č. 9: Frekvence návštěvnosti jiných zájmových kroužků za týden
- Tabulka č. 10: Výběr zájmové činnosti
- Tabulka č. 11: Důvod výběru fotbalu
- Tabulka č. 12: Frekvence fotbalových tréninků za týden
- Tabulka č. 13: Začátky hraní fotbalu
- Tabulka č. 14: Hraní fotbalu v rodině
- Tabulka č. 15: Zájem o fotbal v rodině
- Tabulka č. 16: Pravidelnost docházky na tréninky
- Tabulka č. 17: Sledování výsledků ve fotbale
- Tabulka č. 18: Návštěvy fotbalových zápasů rodiči
- Tabulka č. 19: Sportovní aktivity rodičů
- Tabulka č. 20: Společné činnosti s rodiči o víkendech
- Tabulka č. 21: Fotbalové cíle
- Tabulka č. 22: Přínos fotbalu pro vlastní rozvoj
- Tabulka č. 23: Přínos fotbalu pro respondenty

CD – ZŠ Sever sportovní třídy + koncepce sportovních tříd

Tabulka č. 1: Složení respondentů podle věku

Charakteristika respondentů podle věku							
Věk	9	10	11	12	13	14	celkem
Počet	10	35	20	25	12	7	109

Tabulka č. 2: Složení respondentů podle fotbalového klubu

Charakteristika respondentů podle fotbalového klubu	
název klubu	počet
TJ Slavoj Předměřice nad Labem	17
Sokol Třebeš Hradec Králové	8
TJ Sokol Malšovice	20
FC Nový Hradec Králové	18
TJ Sokol Malšova Lhota	12
FC Hradec Králové	18
FC Slavia Hradec Králové	16
celkem	109

Souhrnné vyhodnocení otázek z dotazníku

1. Kolik volného času máš každý den po vyučování?

Tabulka č. 3: Volný čas po vyučování

Volný čas po vyučování						
počet hodin	1 hodina	2 hodiny	3 hodiny	4 hodiny	více hodin	celkem
počet dětí	7	25	31	28	18	109
%	4,21	13,68	26,32	19,47	36,32	100

2. Myslíš si, že máš po splnění všech povinností dostatek volného času pro sebe?

Tabulka č. 4: Dostatek volného času

Dostatek volného času					
ano		ne		celkem	
počet	%	počet	%	počet	%
97	88,99	12	11,01	109	100

3. Čemu se nejraději věnuješ ve volném čase?

Tabulka č. 5: Zájmové činnosti ve volném čase

Zájmové činnosti ve volném čase	
Činnost	počet
fotbal	89
ostatní sporty	30
poslech hudby	15
televize	34
četba	10
hraní PC her	56
ostatní práce na PC	39
hra na hudební nástroj	14
příprava do školy	17
něco jiného	0

Tabulka č. 6: Zájmové činnosti ve volném čase podle typu navštěvované ZŠ

Zájmové činnosti ve volném čase				
Činnost	sportovní ZŠ		běžná ZŠ	
	počet	%	počet	%
fotbal	17	94,4	72	79,1
ostatní sporty	5	27,8	25	27,5
poslech hudby	0	0	15	16,5
televize	5	27,8	29	31,9
četba	2	11,1	8	8,8
hraní PC her	6	33,3	50	54,9
ostatní práce na PC	2	11,1	37	40,7
hra na hudební nástroj	0	0	14	14
příprava do školy	8	44,4	9	9,9
něco jiného	0	0	0	0

4. Máš nějakou nejoblíbenější aktivitu, které se ve volném čase věnuješ nejraději?

Tabulka č. 7: Nejoblíbenější aktivita ve volném čase

Nejoblíbenější aktivita ve volném čase					
ano		ne		celkem	
počet	%	počet	%	počet	%
75	68,81	34	31,19	109	100

5. Navštěvuješ ve volném čase nějaký zájmový kroužek (mimo fotbal)?

Tabulka č. 8: Zájmový kroužek mimo fotbalu

Zájmový kroužek mimo fotbalu					
ano		ne		celkem	
počet	%	počet	%	počet	%
57	52,29	52	47,71	109	100

6. Kolikrát týdně navštěvuješ jiný zájmový kroužek (mimo fotbal)?

Tabulka č. 9: Frekvence návštěvnosti jiných zájmových kroužků za týden

Zájmové kroužky - kolikrát týdně		
frekvence	počet	%
nenavštěvuje	52	47,7
1x	30	27,52
2x	22	20,18
3x	2	1,83
více x	3	2,75
celkem	109	100

7. Na čí doporučení sis zvolil fotbal jako náplň svého volného času?

Tabulka č. 10: Výběr zájmové činnosti

Výběr zájmové činnosti		
	počet	%
sám	46	42,2
rodiče	28	25,69
kamarád	20	18,35
sourozenec	11	10,09
škola	4	3,67
celkem	109	100

8. z jakého důvodu ses rozhodl pro fotbal?

Tabulka č. 11: Důvod výběru fotbalu

Důvod výběru fotbalu	
	počet
přihlásili mě rodiče	25
baví mě	56
získání nových kamarádů	22
být slavným hráčem	39
být fyzicky zdatný	20
jiný důvod	0

9. Kolikrát týdně chodíš na fotbalový trénink?

Tabulka č. 12: Frekvence fotbalových tréninků za týden

Fotbalový trénink - kolikrát týdně		
frekvence	počet	%
1x	11	10,1
2x	72	66,05
3x	17	15,6
více x	9	8,3
celkem	109	100

10. v kolika let jsi začal s trénováním fotbalu?

Tabulka č. 13: Začátky hraní fotbalu

Začátky s fotbalem		
Věk	počet dětí	%
4 roky	24	22,18
5 let	17	15,6
6 let	23	21,1
7 let	17	15,6
8 let	14	12,84
9 let	8	7,34
10 let	5	4,59
11 let	1	0,92
celkem	109	100

11. Hraje nebo hrál někdo z rodinných příslušníků fotbal?

Tabulka č. 14: Hraní fotbalu v rodině

Hraní fotbalu v rodině					
ano		ne		celkem	
počet	%	počet	%	počet	%
61	55,96	48	44,04	109	100

12. Zajímá se o fotbal také někdo z rodinných příslušníků?

Tabulka č. 15: Zájem o fotbal v rodině

Zájem o fotbal v rodině					
ano		ne		celkem	
počet	%	počet	%	počet	%
70	64,22	39	35,78	109	100

13. Chodíš na fotbalové tréninky pravidelně?

Tabulka č. 16: Pravidelnost docházky na tréninky

Pravidelná docházka na tréninky					
ano		ne		celkem	
počet	%	počet	%	počet	%
96	88,07	13	11,93	109	100

14. Sledují tvé výsledky ve fotbale také tví rodiče a ostatní členové rodiny?

Tabulka č. 17: Sledování výsledků ve fotbale

Sledování výsledků ve fotbale					
ano		ne		celkem	
počet	%	počet	%	počet	%
89	81,65	20	18,35	109	100

15. Jezdí se rodiče na tebe dívat, když hraješ zápas?

Tabulka č. 18: Návštěvy fotbalových zápasů rodiči

Návštěvy fotbalových zápasů							
ano		ne		někdy		celkem	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
66	60,55	11	10,09	32	29,36	109	100

16. Věnují se tví rodiče ve volném čase také nějaké sportovní aktivitě?

Tabulka č. 19: Sportovní aktivity rodičů

Sportovní aktivity rodičů						
	matka		otec		celkem	
	počet	%	počet	%	počet	%
ano	42	38,53	63	57,8	105	48,17
ne	67	61,47	46	42,2	113	51,83
Celkem	109	100	109	100	218	100

17. Jakými činnostmi trávíš s rodiči víkendy?

Tabulka č. 20: Společné činnosti s rodiči o víkendech

Společné činnosti s rodiči o víkendech	
Činnost	počet
sportovní aktivity	55
společenské hry	15
sledování TV	49
každý podle sebe	37
návštěvy u příbuzných	23
vycházky do přírody	26
kulturní akce	25
jiným způsobem	0

18. Čeho chceš ve fotbale dosáhnout?

Tabulka č. 21: Fotbalové cíle

Fotbalové cíle	
	počet
hrát profesionální fotbal	45
být slavným a uznávaným fotbalistou	24
stát se reprezentantem našeho státu	29
vydělávat fotbalem hodně peněz	29
udržovat se v dobré fyzické kondici	34
stát se trenérem fotbalu	11
hrát fotbal pro potěšení a zábavu	52
něco jiného	0

19. v čem vidíš největší přínos fotbalu pro svůj rozvoj? (co pro tebe fotbal znamená)?

Tabulka č. 22: Přínos fotbalu pro vlastní rozvoj

Přínos fotbalu pro vlastní rozvoj
zdokonalit fyzičku
fotbal je pro mě vším
zábava při hře
rychlost
dobrá kolektiv
kamarádství
spolupráce na hřišti i ve škole
dobré vztahy s dospělými
poznávání nových týmů na utkáních
radost z úspěchů a vítězství

20. Díky fotbalu jsem se naučil:

Tabulka č. 23: Přínos fotbalu pro respondenty

Přínos fotbalu pro respondenty	počet
rozvaha	27
správně se rozhodnout	22
zručnost	27
ohleduplnost	16
smysl pro fair play	42
být dobrým spoluhráčem	42
týmová práce	67
vytrvalost	35

Dotazník

Ahoj sportovče,

obracím se na Tebe s žádostí o pomoc při průzkumném šetření, které je zaměřeno na volný čas chlapců na základních školách v Hradci Králové se zaměřením na fotbal. Rád bych zjistil, kolik volného času máš po vyučování a jakým způsobem ho trávíš. Vyplnění dotazníku je jednoduché: zaškrtni pravdivě z nabídky možností, popřípadě v místě teček napiš odpověď. Děkuji za vyplnění dotazníku.

Milan Pavliš

Věk:

Základní škola:

Třída:

Počet sourozenců: 1 2 3 více

1. Kolik volného času máš každý den po vyučování?

1 hod. 2 hod. 3 hod. 4 hod. více

2. Myslíš si, že máš po splnění všech povinností dostatek volného času pro sebe?

ano ne

3. Čemu se nejraději věnuješ ve volném čase?

fotbal hraní PC her
 ostatní sporty ostatní práce na PC (Facebook, Skype, internet, filmy)
 poslech hudby hra na hudební nástroj
 televize příprava do školy
 četba něco jiného: napiš:

4. Máš nějakou nejoblíbenější aktivitu, které se ve volném čase věnuješ nejraději?

ano: napiš jakou ne

5. Navštěvuješ ve volném čase nějaký zájmový kroužek (mimo fotbalu)?

ano: napiš jaký: ne

6. Kolikrát týdně navštěvuješ jiný zájmový kroužek (mimo fotbalu)?

1x 2x 3x více x

7. Na čí doporučení sis zvolil fotbal jako náplň svého volného času?

sám rodiče kamarád sourozenec škola

8. z jakého důvodu ses rozhodl pro fotbal?

přihlásili mě rodiče chci být slavným hráčem
 baví mě jako hra chci být fyzicky zdatný
 chci získat nové kamarády jiný důvod: napiš jaký

9. Kolikrát týdně chodíš na fotbalový trénink?

- 1x 2x 3x více x

10. v kolika let jsi začal s trénováním fotbalu?

napiš:

11. Hraje nebo hrál někdo z rodinných příslušníků fotbal?

ano, napiš kdo: ne

12. Zajímá se o fotbal také někdo z rodinných příslušníků?

ano: napiš kdo: ne

13. Chodíš na fotbalové tréninky pravidelně?

ano ne

14. Sledují tvé výsledky ve fotbale také tví rodiče a ostatní členové rodiny?

ano ne

15. Jezdí se rodiče na tebe dívat, když hraješ zápas?

ano ne někdy

16. Věnují se tví rodiče ve volném čase také nějaké sportovní aktivitě?

matka: ano: napiš jaké: ne

otec: ano: napiš jaké ne

17. Jakými činnostmi trávíš s rodiči víkendy?

☐ sportovní aktivity	☐ návštěvy u příbuzných
☐ společenské hry	☐ vycházky do přírody
☐ sledování TV	☐ kulturní akce (kino, divadlo, koncerty, výstavy)
☐ každý podle sebe	☐ jiným způsobem: napiš jakým

18. Čeho chceš ve fotbale dosáhnout?

☐ hrát profesionální fotbal	☐ udržovat se v dobré fyzické kondici
☐ být slavným a uznávaným fotbalistou	☐ stát se trenérem fotbalu
☐ stát se reprezentantem našeho státu	☐ hrát fotbal pro potěšení a zábavu
☐ vydělávat fotbalem hodně peněz	☐ něco jiného: napiš:

19. V čem vidíš největší přínos fotbalu pro svůj rozvoj? (co pro tebe fotbal znamená)?

napiš svůj názor:

.....

20. Díky fotbalu jsem se naučil:

☐ rozvaha	☐ smysl pro fair play
☐ správně se rozhodnout	☐ být dobrým přítelem a kamarádem, spoluhráčem
☐ zručnost	☐ týmová práce
☐ ohleduplnost	☐ vytrvalost